

Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru
Care and Social Services Inspectorate Wales

Adroddiad Arolygu Gwasanaethau *Plant*

Cyngor Sir Ynys Môn

Mawrth 2017

Cynnwys

Cyflwyniad a'r camau nesaf	4
Trosolwg o'r canfyddiadau	6
Argymhellion	8
Trefniadau mynediad	10
Diogelu ac asesu	18
Arweinyddiaeth, rheoli a llywodraethu	27
Atodiad 1: Methodoleg	37

Cyflwyniad

Cynhaliodd Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) arolygiad o wasanaethau plant yng Nghyngor Sir Ynys Môn ym mis Tachwedd 2016. Edrychodd arolygwyr yn fanwl ar ansawdd canlyniadau a gyflawnwyd ar gyfer plant yr oedd angen cymorth, gofal a chymorth a/neu ddiogelwch arnynt. Canolbwyntiwyd yn benodol ar ansawdd arfer, penderfyniadau a gwaith aml-asiantaeth ar gyfer trefniadau diogelu, mynediad ac asesu'r awdurdod; yn cynnwys y trefniadau ar gyfer darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth a gwasanaethau ataliol. Hefyd, gwnaeth yr arolygwyr werthuso'n hyn a wyddai'r awdurdod lleol am ei berfformiad ei hun a pha wahaniaeth yr oedd yn ei wneud i'r bobl y mae'n ceisio rhoi help, gofal a chymhorth a/neu ddiogelwch iddynt.

Trefnwyd yr arolygiad o amgylch llwybr pobl at y gwasanaethau gofal a chymorth, ac yn benodol mynediad at y gwasanaethau ataliol a statudol a'r cyswllt rhwng y gwasanaethau hyn, yn ogystal ag unrhyw faterion diogelu sy'n codi. Ystyriwyd yn ofalus y cyfraniadau a wnaed gan y gwasanaethau cymdeithasol mewn partneriaeth ag asiantaethau eraill er mwyn cyflawni canlyniadau da i blant a theuluoedd a'u diogelu rhag niwed pan fo hynny'n berthnasol.

Bu'r arolygwyr yn darllen ffeiliau achosion ac yn cyfweld â'r staff, rheolwyr a gweithwyr proffesiynol o asiantaethau partner. Lle bynnag y bo'n bosibl, a phan oedd yn briodol gwneud hynny, bu'r arolygwyr yn siarad â'r plant a'u teuluoedd¹.

Roedd y cyngor yn profi cyfnod o newidiadau sylweddol ar adeg yr arolygiad, yn cynnwys y gofyniad i weithredu Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Er bod rhai gweithgareddau gwella penodol a phwrpasol yn bodoli, roedd yr awdurdod lleol yn cydnabod na roddwyd sylw digonol i wella arfer yn y gwasanaethau plant yn y blynyddoedd diwethaf. Er y rhoddir llawer mwy o fuddsoddi, ffocws a sylw yn awr i wella arfer, yn arbennig yn y naw mis diwethaf, mae angen i'r datblygiadau hyn wreiddio a chael eu cynnal. Gwelsom fod arolygiaeth y rheolwyr o'r trefniadau diogelu, mynediad ac asesu yn annigonol a bod rhaid cyflymu'r newid wrth wella'r ddarpariaeth cymorth, gofal a chefnogaeth a/neu ddiogelu i blant a theuluoedd ar Ynys Môn.

Roedd yr arolygwyr yn falch o nodi bod yr uwch reolwyr yn derbyn ein canfyddiadau a'u bod yn ymrwymedig i gyflawni'r gwelliannau angenrheidiol.

Mae'r argymhellion ar dudalennau 8 a 9 yr adroddiad hwn yn nodi'r meysydd allweddol y dylai'r gwaith datblygu ganolbwyntio arnynt ar ôl yr arolygiad. Eu nod yw cynorthwyo cyngor Ynys Môn a'i bartneriaid i wella'n barhaus.

¹ Mae pob enw wedi cael ei newid yn yr enghreifftiau o arfer yn yr adroddiad hwn.

Y camau nesaf

Mae AGGCC yn disgwyl i Gyngor Sir Ynys Môn gynhyrchu cynllun gwella mewn ymateb i argymhellion yr adroddiad hwn o fewn 20 diwrnod o'i gyhoeddi. Caiff y cynllun gwella ei fonitro yn ystod ein rhaglen o gynnal arolygiadau ac adolygiadau o berfformiad drwy gydol 2017/18.

Oherwydd y pryderon arwyddocaol a nodwyd yn yr arolygiad hwn, rhoddir ystyriaeth i gynnal ail arolygiad o wasanaethau plant Ynys Môn o fewn 12 – 18 mis i gyhoeddiad yr adroddiad hwn.

Trosolwg o'r canfyddiadau

Trefniadau mynediad

Nodwyd bod trefniadau mynediad at y gwasanaethau ataliol a statudol wedi'u sefydlu ac yn cael eu cynnig yn ddwyieithog. Roedd y meini prawf ar gyfer y gwasanaethau tîm o amgylch y teulu wedi'u sefydlu'n dda ac yn cael eu rhannu gyda'r partneriaid. Fodd bynnag, nid oedd gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chymorth a threfniadau ataliol yr awdurdod lleol wedi'u datblygu'n ddigonol. Roedd y cyngor yn ymatebol pan oedd arwyddion brys bod plentyn mewn perygl ond roedd y ddealltwriaeth o'r trothwyon rhwng partneriaid a'r gwasanaethau plant yn anghyson. Roedd angen gwaith aml-asiantaeth brys er mwyn mynd i'r afael â hyn. Roedd y wybodaeth atgyfeirio a dderbyniwyd gan bartneriaid yn wael. Roedd y gwasanaethau plant yn gweithio'n ddiwyd i gasglu'r wybodaeth a oedd ar goll ond roedd y dadansoddiadau o (ail)atgyfeiriadau yn amrywiol ac yn rhy aml nid oedd yr achosion hynny y dylent fod wedi'u huwchraddio i asesiad yn cael eu huwchraddio. Roedd yn amlwg bod y staff yn ymroddedig i wella bywydau'r plant a'r teuluoedd yr oeddent yn gweithio gyda hwy, ond nid oedd gan y tîm dyletswydd ac asesu y capasiti digonol, y profiad na'r gefnogaeth gan uwch reolwyr i gyflawni canlyniadau o ansawdd da yn effeithiol i blant a theuluoedd. Roedd arolygiaeth y rheolwyr o benderfyniadau yn annigonol.

Diogelu ac asesu

Roedd ansawdd ac amseroldeb ymholiadau diogelu plant yn anghyson. Nid oedd y broses ar gyfer trefnu trafodaethau strategaeth yn effeithiol ac yn aml nid oedd yn cynnwys gwybodaeth gan bartneriaid perthnasol. Roedd trefniadau newydd wedi'u cadarnhau ac roedd angen gweithredu brys i sicrhau bod y rhain yn cael eu deall yn glir, eu cyflwyno'n gyson ac mai canlyniad hyn oedd bod oedi annerbyniol i ymholiadau diogelu plant yn cael eu hosgoi yn y dyfodol. Roedd ansawdd yr asesiadau yn amrywiol; pan oeddent yn dda, roedd tystiolaeth o ddefnyddio gwybodaeth amrywiol i hysbysu'r dadansoddiad risg. Gwnaed ymdrechion parhaus gan y gweithwyr cymdeithasol i ganfod dymuniadau a theimladau'r plant a gwnaed rhywfaint o ddefnydd da o ddarpariaeth eiriolaeth anffurfiol i gynorthwyo'r plant i wneud y defnydd gorau o'r cymorth a gynigiwyd. Fodd bynnag, roedd yr arfer gwaith cymdeithasol da a adlewyrchwyd yng nghynnwys rhai o'r asesiadau wedi'i danseilio gan yr ystod gyfyngedig o adnoddau oedd ar gael i gefnogi'r gwaith gyda phlant a theuluoedd a diffyg rheolwyr a staff gweithredol profiadol a sefydlog ar draws y timau gofal plant hirdymor. Roedd newidiadau rheolaidd i weithwyr cymdeithasol yn arwain at gollu ysgogiad, a oedd yn effeithio ar yr ymgysylltiad â'r teuluoedd. Er y cafodd y rhan fwyaf o'r asesiadau eu rhannu gyda'r plant a'r teuluoedd, roedd diffyg ymgysylltiad effeithiol yn creu sefyllfa lle nad oeddent yn ddigon ymwybodol o ddiben yr help, gofal a chymorth a/neu ddiogelwch roeddent yn eu derbyn. Roedd ansawdd y cofnodi drwy'r broses asesu gyfan yn wael ac, yn sgîl hynny, yn llesteirio'r rhai a oedd yn cymryd cyfrifoldeb am achos rhag deall yr anghenion a'r risgiau oedd yn gysylltiedig â phlant a theuluoedd. Roedd hyn

yn arbennig o arwyddocaol o ystyried y lefel uchel o newidiadau o fewn y gweithlu. Nid oedd arolygiaeth y rheolwyr o ansawdd yr asesiad yn ddigon cadarn yn nhermau her a rheoli ansawdd.

Arweinyddiaeth, rheoli a llywodraethu

Roedd gan yr uwch reolwyr weledigaeth a rennir ar gyfer gwella'r dulliau diogelu a hybu'r gwasanaethau sy'n cynorthwyo plant a theuluoedd i gyflawni gwytnwch ac i fyw bywydau annibynnol. Roeddent wedi ceisio atgyfnerthu'r ymrwymiad hwn drwy fuddsoddiad pellach yn y gwasanaethau plant. Roedd angen trawsnewid y cynlluniau strategol yn strategaeth ar gyfer darparu gwasanaethau ataliol a statudol o safon uchel ac wedi'u hintegreiddio'n dda. Roedd angen dosbarthu'r strategaeth yn well drwy'r gweithlu cyfan a'i rhannu'n fwy effeithiol gyda phartneriaid. Roedd angen i'r cyngor ddatblygu'r cydberthnasau sydd ganddo eisoes gydag asiantaethau partner i sicrhau perchenogaeth a rennir o gyfeiriad strategol y gwasanaethau plant a hefyd yr ysgogiad gweithredol sydd ei angen i wella gwasanaethau a chanlyniadau i blant a theuluoedd. Roedd uwch arweinwyr yn cydnabod bod eu ffocws ar y gwasanaethau plant wedi bod yn annigonol yn y gorffennol ac nid oedd y newidiadau yn cael eu gweithredu'n ddigon cyflym. Wrth gydnabod hyn, roedd y cyngor ar fin cyflwyno rhaglen uchelgeisiol o newidiadau trawsnewidiol; fodd bynnag, nodwyd pryderon ynglŷn â'r diffyg capasiti gweithlu sefydlog i gyflawni'r newidiadau dan sylw yn erbyn cefndir o gyni a galw cynyddol. Roedd angen gwelliannau penodol, parhaus a chyflymach er mwyn hybu diogelwch a lles plant a theuluoedd yn effeithiol.

Nid oedd y dadansoddiad o risgiau ac anghenion parhaus cymunedau yn hysbysu'r gwaith o gynllunio gwasanaethau plant. Nid oedd y trefniadau rheoli perfformiad, y dulliau monitro na'r strategaethau sicrhau ansawdd er mwyn sicrhau bod yr awdurdod yn cynnal diwylliant o ddysgu yn cynnwys lleisiau'r plant a theuluoedd. Nid oeddent ychwaith wedi'u gwreiddio'n ddigonol i ddarparu dealltwriaeth drylwyr o'r gwahaniaeth yr oedd help, gofal a chymorth a/neu ddiogelwch yn ei gael ar blant a theuluoedd. Roedd angen i'r uwch arweinwyr wella eu gwybodaeth am arfer a pherfformiad i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau'n fwy effeithiol.

Roedd y gweithlu yn ymrwymedig i gyflawni canlyniadau da i blant a theuluoedd ac, er bod morâl y staff yn fregus, roedd yn ymddangos ei fod yn gwella. Fodd bynnag, nid oedd gwasanaethau bob amser yn cael eu darparu gan weithlu medrus, cymwys, a oedd yn meddu ar y cymwysterau a'r profiad addas a oedd yn creu'r capasiti i ddarparu help, gofal a chymorth a/neu ddiogelwch i blant a theuluoedd mewn dull cyson. Roedd gwendid penodol ar lefel rheolwyr tîm. Ystyriwyd bod y rheolwyr, yn cynnwys yr uwch reolwyr, yn hawdd mynd atynt ac roedd ystod a swm da o gyfleoedd hyfforddi ar gael i'r staff. Fodd bynnag, roedd angen arolygiaeth gadarnach o arfer, arolygiaeth staff fwy rheolaidd a safonol, ac roedd angen atgyfnerthu'r rhagolygon ar gyfer datblygu arweinwyr er mwyn cynorthwyo'r gweithlu i ddarparu gwasanaethau sy'n creu canlyniadau cadarnhaol i blant a theuluoedd.

Argymhellion

Fel blaenoriaeth:

1. Dylai'r awdurdod fwrw ymlaen â'i ymrwymiad i ddatblygu fframwaith ar gyfer darparu gwaith ataliol gyda phlant a theuluoedd a fydd yn darparu gwasanaeth integredig yn ogystal â darparu help a chymorth cynnar sy'n oedi'n effeithiol yr angen am ofal a chymorth.
2. Dylid sefydlu systemau sicrhau ansawdd a threfniadau hyfforddiant aml-asiantaeth effeithiol i sicrhau bod y staff a'r partneriaid yn deall y trothwyon ar gyfer asesu gwasanaethau plant statudol a'u bod yn cael eu cymhwyso'n gyson; dylai hyn gynnwys datblygu protocol trothwyon diogelu plant aml-asiantaeth sy'n ymgorffori'r canllawiau a gyhoeddwyd yn ddiweddar gan Lywodraeth Cymru.
3. Dylai uwch arweinwyr yn y gwasanaethau cymdeithasol a'r heddlu barhau i gydweithio'n rhagweithiol i sicrhau gwelliannau i ansawdd, cysondeb ac amseroldeb ymholiadau diogelu plant.
4. Dylai'r cyngor barhau i gynorthwyo uwch arweinwyr i wella eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o natur gymhleth a'r risgiau sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau plant, er mwyn rhoi sicrwydd iddynt hwy, eu partneriaid, staff a chymunedau bod eu cyfrifoldebau yn cael eu cyflawni i'r eithaf.
5. Dylid datblygu strategaeth gadarn ar gyfer y gweithlu i gynnwys nodau byrdymor, tymor canolig a hirdymor er mwyn recriwito a chadw gweithwyr cymdeithasol.
6. Dylid adolygu'r trefniadau ar gyfer rheolwyr timau ac uwch ymarferwyr er mwyn sicrhau capasiti digonol i ddarparu arolygiaeth gan reolwyr o benderfyniadau a herio a chyfeirio staff ar draws y gwasanaeth; dylid bod rhaglen arweinyddiaeth a datblygiad ar gael er mwyn datblygu gwytnwch.
7. Dylai uwch reolwyr gymryd camau i wella amllder, cysondeb ac ansawdd arolygiaeth staff rheng flaen; mae'n rhaid cyflwyno dull sicrwydd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth ac ansawdd.

Yn ystod y 12 mis nesaf:

8. Mae'n rhaid i gefnogaeth wleidyddol a chorfforaethol gref ar gyfer y gwasanaethau plant barhau i sicrhau bod y gwelliannau sydd eu hangen ar wasanaethau yn cael eu blaenoriaethu a bod cyflymder y gwelliannau yn cyflymu ac yn cael ei gynnal.
9. Dylid sefydlu trefniadau aml-asiantaeth i atgyfnerthu cynlluniau gweithredol a fydd yn gynorthwyo cydlyniant effeithiol o waith cwblhau Fframweithiau Asesu ar y Cyd gan bartneriaid statudol.

10. Dylid gwella ansawdd asesiadau a chynlluniau i sicrhau eu bod o ansawdd da yn gyson, gyda ffocws clir ar anghenion, risgiau a chryfderau plant a theuluoedd, a bod dealltwriaeth glir o'r canlyniadau, amserlenni a'r cyfrifoldebau am weithredoedd a ddymunir.
11. Dylid gwella ansawdd a chysondeb cofnodion; dylai pob aelod o staff a rheolwr sicrhau bod eu cofnodion o safon dda, eu bod yn gyfredol a'u bod yn cael eu storio'n systemataidd.
12. Dylai'r awdurdod lleol a'i bartneriaid gydweithio i ddatblygu dull gydlynol ar gyfer casglu a dadansoddi gwybodaeth am anghenion cymunedau sy'n cynnwys lleisiau plant a theuluoedd. Dylid defnyddio'r wybodaeth hon i hysbysu'r broses o greu cynlluniau strategol er mwyn cyflawni aliniad effeithiol darpariaeth gwasanaethau rhwng gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chymorth, y sector ataliol a'r gwasanaethau statudol.
13. Mae angen ymgorffori trefniadau rheoli perfformiad a sicrhau ansawdd, yn cynnwys craffu ar y galw am wasanaethau ac archwilio ansawdd arfer yn rheolaidd, er mwyn sicrhau bod gan reolwyr ar bob lefel wybodaeth amserol, berthnasol a chywir am berfformiad a sicrhau ansawdd i'w galluogi i wneud eu swyddi yn effeithiol ac i gyflawni gwelliannau.
14. Dylid monitro baich achosion ac adroddiadau ar ansawdd perfformiad gweithwyr yn barhaus er mwyn sicrhau bod capasiti digonol i alluogi'r gweithwyr i ymgysylltu'n effeithiol gyda phlant a'u teuluoedd.

Trefniadau mynediad

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld

Mae pawb yn gallu cael mynediad at wybodaeth gynhwysfawr am y gwasanaethau Gwybodaeth, Cymorth a Chyngor a gallant gael cyngor a chymorth prydlon, yn cynnwys gwybodaeth am eu cymhwyster i dderbyn gwasanaethau gofal a chymorth. Mae'r gwasanaethau ataliol yn hygyrch ac yn effeithiol wrth oedi neu atal yr angen am ofal a chymorth. Mae partneriaid a'r bobl sy'n ymgysylltu â'r gwasanaeth yn deall y trefniadau mynediad at y ddarpariaeth gwasanaethau cymdeithasol statudol ac maent yn gweithredu'n effeithiol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

- Roedd trefniadau mynediad at y gwasanaethau ataliol a statudol wedi'u sefydlu, roeddent yn parchu hawliau ac unigoliaeth pobl ac roeddent ar gael yn ddwyieithog.
- Roedd y meini prawf cymhwyster ar gyfer y gwasanaethau tîm o amgylch y teulu wedi'u sefydlu'n dda, wedi'u rhannu gyda'r partneriaid ac roedd dulliau sicrhau ansawdd yn golygu bod y trothwyon yn cael eu gweithredu'n drylwyr.
- Nid oedd trefniadau'r awdurdod ar gyfer cael mynediad at y gwasanaethau ataliol wedi'u datblygu'n ddigonol, ac roedd hynny'n cael effaith ar amseroldeb cymorth cynnar ac effeithiolrwydd oedi'r angen am ofal a chymorth; roedd angen gwneud mwy o waith gyda phartneriaid statudol ym meysydd iechyd ac addysg i sicrhau eu bod yn berchen ar ac yn rhannu'r gwaith o gwblhau'r Fframweithiau Asesu ar y Cyd.
- Pan dderbyniwyd cysylltiadau gan y gwasanaethau plant a bod arwyddion amlwg o niwed sylweddol, roedd camau cychwynnol prydlon a chymesur yn cael eu cymryd i ddiogelu plant.
- Roedd diffyg sefydlogrwydd, capasiti a phrofiad ar lefel rheolwr gweithredol/uwch ymarferydd yn y tîm dyletswydd ac asesu, ynghyd â diffyg dulliau sicrhau ansawdd a chymorth annigonol gan uwch reolwyr, wedi cael effaith andwyol ar y broses o adolygu achosion.
- Nid oedd polisi'r awdurdod ar drothwyon, penderfyniadau sgrinio a rheoli atgyfeiriadau i'r gwasanaethau plant yn cael ei rannu'n ddigonol gyda phartneriaid neu nid oedd ganddynt ddealltwriaeth ddigonol ohono.
- Roedd ansawdd y dadansoddiad o wybodaeth atgyfeirio, yn arbennig yn achos ailatgyfeiriadau, yn annigonol; nid oedd cronolegau a genogramau yn bwrpasol. Nid oedd gweithwyr proffesiynol yn derbyn gwybodaeth ddigonol neu nid oeddent yn ymgysylltu'n briodol yng nghanlyniad atgyfeiriadau a wnaed ganddynt i'r awdurdod.

- Roedd pob aelod o staff yn ymrwymedig i wella bywydau'r plant a'r teuluoedd yr oeddent yn gweithio gyda hwy.
- Roedd yr arolygiaeth o sicrwydd ansawdd ac arolygiaeth yr uwch reolwyr o'r trefniadau mynediad yn annigonol.

Esboniad o'r canfyddiadau

1.1 Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi sefydlu llwybrau atgyfeirio er mwyn cael mynediad at wasanaethau Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth (GCCh) i blant, teuluoedd a gweithwyr proffesiynol: Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd; Tîm o Amgylch y Teulu; a Thîm Dyletswydd ac Asesu'r gwasanaethau plant. Hefyd, roedd uwch drefniadau GCCh allgymorth a oedd wedi'u hanelu'n benodol at gynyddu mynediad plant anabl at wasanaethau, a oedd yn ategu'r llwybrau eraill. Er bod effeithiolrwydd trefniadau mynediad yr awdurdod yn amrywiol ar draws y gwasanaethau hyn, roedd pob un yn parchu hawliau ac unigoliaeth pobl ac yn cael eu cynnig yn Gymraeg, Saesneg ac mewn cyfieithiadau i ieithoedd eraill yn ôl y galw.

1.2. Roedd y Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd wedi'u sefydlu'n dda ac yn adnodd pwysig. Gallai dinasyddion a gweithwyr proffesiynol gael mynediad iddynt drwy 'alw heibio' neu dros y ffôn. Roedd gwefan y Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd wedi bod yn weithredol ond roedd wedi'i hatal dros dro wrth i welliannau technegol gael eu gwneud. Gallai staff y Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd ddarparu gwybodaeth a/neu gyfeirio pobl at ddarpariaeth gofal plant cyffredinol, gwasanaethau ataliol a/neu wasanaethau gofal a chymorth.

1.3. Roedd y gwasanaeth Tîm o Amgylch y Teulu wedi bod yn weithredol ers cryn amser. Yn ogystal â darparu cymorth uniongyrchol i deuluoedd a phlant, roedd y tîm yn darparu llwybr at ystod o wasanaethau GCCh a gwasanaethau ataliol wedi'u comisiynu drwy gynlluniau grant "trechu tlodi" Llywodraeth Cymru.

1.4. Roedd y gwasanaeth Tîm o Amgylch y Teulu yn derbyn 12 o atgyfeiriadau'r mis ar gyfartaledd, yn uniongyrchol gan deuluoedd a/neu weithwyr proffesiynol. Roedd pob atgyfeiriad yn cael ei sgrinio gan banel aml-asiantaeth. Roedd y dull sicrhau ansawdd hwn yn sicrhau bod trothwyon yn cael eu gweithredu'n drylwyr er mwyn cefnogi ethos y tîm; fodd bynnag, roedd hefyd yn golygu y gallai cyfnod o dair wythnos o oedi gronni cyn cyflwyno rhai o'r atgyfeiriadau i'r panel. Canfu'r arolygwyr hefyd fod rhestrau aros i gael mynediad at rai gwasanaethau wedi'u comisiynu. Effaith yr oedi hyn oedd nad oedd plant a theuluoedd a oedd yn cael eu hatgyfeirio at y Tîm o Amgylch y Teulu bob amser yn derbyn gwasanaeth yn ddigon prydlon i helpu i gyflawni eu hanghenion. Serch hynny, gwelodd yr arolygwyr dystiolaeth o waith rhagweithiol gyda phlant a theuluoedd a oedd yn cefnogi eu hannibyniaeth a gwella eu lles.

Enghraifft o arfer

Roedd Lewis* yn berson ifanc ag anghenion iechyd difrifol. Roedd ei fam (Maggie) yn cael anhawster i gyflawni anghenion Lewis yn dilyn profedigaeth ac o ganlyniad i hyn ni allai Lewis wneud y defnydd gorau o'i addysg na'i amser hamdden. Roedd Maggie yn amharod i dderbyn help gan y gwasanaethau cymdeithasol statudol. Rhoddwyd gwybodaeth i Maggie gan weithiwr cymdeithasol am y gwasanaethau Tîm o Amgylch y Teulu a gofynnodd hi a Lewis am asesiad. Gwnaed ymdrech sylweddol gan y gweithiwr Tîm o Amgylch y Teulu i ymgysylltu ag aelodau unigol y teulu a thrafod gyda phob un beth yr oeddent am ei gael o gyfranogiad y tîm. Bu'n gweithio ar gyflymder a oedd yn addas i'r teulu er mwyn mynd i'r afael â nifer o faterion yn cynnwys: cymorth i hawlio budd-daliadau priodol; eiriolaeth gyda'r bwrdd iechyd lleol; cymorth i Lewis fynychu apwyntiadau yn annibynnol; cysylltu â'r ysgol er mwyn trafod anawsterau; a chysylltu â'r gwasanaethau cymdeithasol i oedolion ar gyfer gwasanaethau pontio. O ganlyniad i'r ymyriadau hyn, gallai'r teulu reoli eu cyllideb yn fwy effeithlon. Derbyniodd Maggie wasanaeth cwnsela ar ôl profedigaeth ac roedd yn ymdopi'n well yn gyffredinol. Gyda chymorth, roedd Lewis yn mynychu'r ysgol yn rheolaidd, yn mynychu apwyntiadau iechyd a gallai gael mynediad at weithgareddau hamdden nad oeddent wedi bod ar gael iddo cyn hyn. Mae'n amlwg bod y teulu hwn wedi'i rymuso ac roedd yn amlwg bod Lewis yn gwneud camau at fwy o wydnwch ac annibyniaeth.

1.5. Ar ôl cael eu gweld gan y panel Tîm o Amgylch y Teulu, roedd y plant a'r teuluoedd naill ai'n cael eu cyfeirio at gymorth asiantaeth unigol berthnasol neu, os oedd y teulu'n cyflwyno anghenion mwy cymhleth (nad oeddent yn gyfystyr â gofyniad am asesiad ar gyfer gofal a chymorth), cynhaliwyd Fframwaith Asesiad ar y Cyd. Roedd angen swm sylweddol uwch o waith gyda phartneriaid ym maes iechyd, ac yn arbennig ym maes addysg, i sicrhau eu bod yn berchen ar ac yn rhannu'r cyfrifoldeb am gwblhau'r fframwaith.

1.6. Roedd y meini prawf cymhwyster ar gyfer y gwasanaethau Tîm o Amgylch y Teulu wedi'u sefydlu'n dda ac roedd protocolau ysgrifenedig wedi'u rhannu gyda'r staff a'r partneriaid. Er bod y paramedrau cymhwyster ar gyfer y gwasanaethau Tîm o Amgylch y Teulu yn cwmpasu plant a theuluoedd sydd angen help neu gymorth ychwanegol, roedd yn siomedig gweld bod yr ystod o wasanaethau sydd ar gael yn annigonol er mwyn gallu cyflawni gofynion plant a theuluoedd eraill yr oedd eu hanghenion yn fwy dwys ond nad oeddent yn gymwys (eto) i dderbyn cynllun gofal a chymorth. Effaith y bwloch hwn yn y ddarpariaeth oedd bod rhai plant a theuluoedd wedi'u heithrio rhag derbyn gwasanaethau ataliol ac roedd y tebygolrwydd y byddai angen darpariaeth statudol fwy cymhleth a drud yn y dyfodol yn cynyddu. Roedd y bwloch trothwy sylweddol hwn rhwng y gwasanaeth Tîm o Amgylch y Teulu a'r gwasanaethau statudol yn cael effaith negyddol hefyd ar gapasiti'r timau gofal plant i "gamu'n ôl" o achosion pan oedd angen cymorth o hyd ar blant a theuluoedd ar ôl gwneud cynnydd digonol o ran yr anghenion hynny a oedd yn gymwys ac oedd yn galw am gynlluniau gofal a chymorth.

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Mae bwlch mawr rhwng y gwasanaethau diogelu a'r gwasanaethau ataliol. Mae yna nifer fawr o deuluoedd sydd dros y trothwy ataliol ac nid ydynt yn cyrraedd y trothwy diogelu. Mae'n broblem fawr."

1.7. Ar adeg yr arolygiad, y pennaeth dysgu gydol oes oedd y rheolwr llinell, a oedd yn gyfrifol ac yn atebol am waith maes ar gyfer y Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd a'r Tîm o Amgylch y Teulu. Roedd staff a phartneriaid yn mynegi rhwystredigaeth am nad oedd dull cwbl gydlynol o ddarparu help cynnar i deuluoedd, am eu bod yn credu y byddai hyn o fudd sylweddol i deuluoedd ac y gallai hefyd liniaru'r angen am wasanaethau statudol. Roedd yr awdurdod lleol wedi cydnabod y diffyg hwn yn y ddarpariaeth gwasanaeth ac roeddent yn datblygu cynlluniau fel rhan o'u hagenda drawsnewid er mwyn ailgyflunio gwasanaethau, yn cynnwys ailgomisiynu'r gyfres o wasanaethau ataliol i adlewyrchu anghenion plant a theuluoedd yn well. Roedd gweithrediaeth y cyngor wedi cymeradwyo cynnig ym Mai 2016 i gyfuno'r gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd a'r Tîm o Amgylch y Teulu gyda'r Tîm Dyletswydd ac Asesu yn "hwb" GCCh unigol, gyda phennaeth y gwasanaethau plant yn atebol amdano, a chytunwyd y byddai'r gwasanaethau Tîm o Amgylch y Teulu a Theuluoedd yn Gyntaf yn cael eu trosglwyddo i'r gwasanaethau plant o fis Ebrill 2017. Wrth baratoi ar gyfer hyn, roedd rheolwyr a staff gweithredol y Tîm o Amgylch y Teulu wedi'u cyd-leoli gyda'r Tîm Dyletswydd ac Asesu ac roedd yr holl staff wedi datgan bod y broses gyfathrebu rhwng y gwasanaethau wedi gwella o ganlyniad i hyn. Roedd trefniadau diwygiedig uwch reolwyr ar gyfer cefnogi'r trosglwyddiad adnoddau hwn yn parhau i fod yn destun trafod.

1.8. Mae'r trefniadau ar gyfer cael mynediad at y gwasanaethau plant yn Ynys Môn yn cael eu trefnu drwy'r Tîm Dyletswydd ac Asesu. Mae'r atgyfeiriadau'n cael eu derbyn gan swyddog dyletswydd profiadol a chymwys nad yw'n weithiwr cymdeithasol cymwys. Mae'n ddwyieithog ac yn hyderus yn ei gallu i ymgysylltu'n dda gyda'r rhai sy'n atgyfeirio, i ddarparu gwybodaeth a chyfeirio pobl a gweithwyr proffesiynol at wasanaethau cyffredinol ac adnoddau priodol eraill, yn cynnwys y Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd a'r Tîm o Amgylch y Teulu. Dangosydd y swyddog dyletswydd bod ganddi ddealltwriaeth glir o sut a phryd i chwilio am gyngor a/neu drosglwyddo atgyfeiriadau mwy cymhleth, yn arbennig ar gyfer materion diogelu, i weithwyr cymdeithasol cymwys a/neu reolwyr. Gwelsom fod y penderfyniadau sgrinio ar gyfer cysylltiadau yn amserol. Pan oedd arwyddion clir bod plentyn neu blant mewn perygl o niwed sylweddol, cymerwyd camau cychwynnol cymesur a phrydlon i'w diogelu.

1.9. Roedd tîm o weithwyr cymdeithasol, uwch ymarferydd a rheolwr tîm yn cynorthwyo'r swyddog dyletswydd. Roedd pob aelod o staff yn ymroddedig i wella bywydau'r plant a'r teuluoedd yr oeddent yn gweithio gyda hwy.

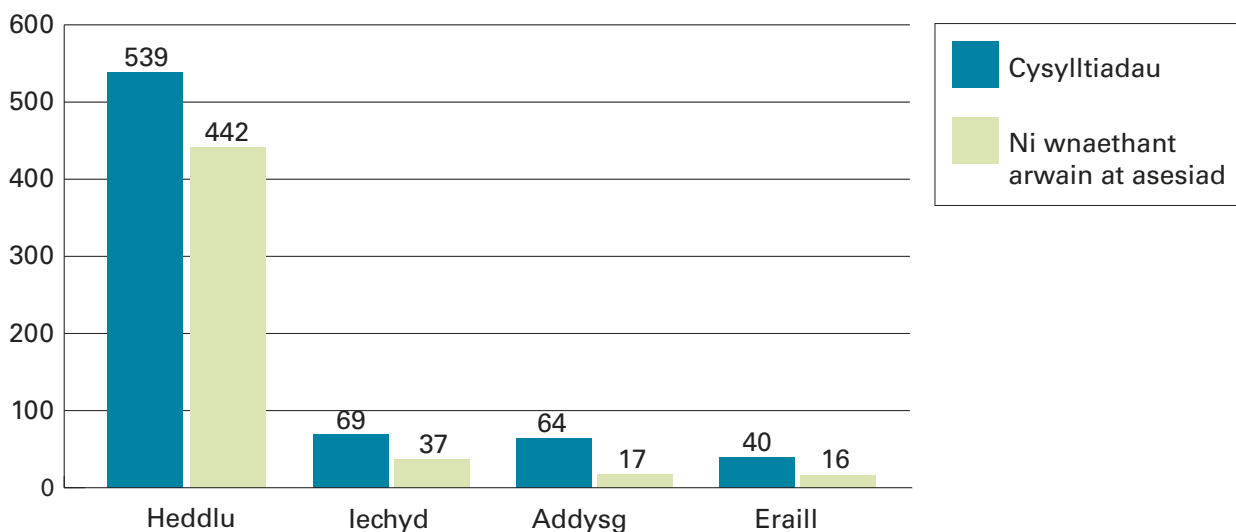
Dyfyniad gan weithiwr cymdeithasol

"Mae'r gweithwyr yn gofalu'n ddirfawr am y teuluoedd, plant a gofaluwyr y maent yn gweithio gyda hwy a byddant yn eirioli i sicrhau eu bod yn derbyn y gwasanaethau a'r cymorth maent yn haeddu eu cael."

1.10. Roedd yr arolygwyr yn bryderus nad oedd rheolwyr gweithredol a staff y Tîm Dyletswydd ac Asesu yn derbyn cefnogaeth ddigonol ac nad oedd gan y tîm y profiad angenrheidiol. Un mater a oedd yn destun pryder penodol oedd y lefel annigonol o gefnogaeth gan uwch reolwyr i'r rheolwr tîm a ddyrchafwyd yn ddiweddar a oedd, er clod iddi, wedi rheoli'r tîm am gyfnod o dri mis yn ogystal â gweithio yn swydd dau uwch ymarferydd. Cafodd un o'r swyddi hyn ei llenwi wedi hynny ar sail dros dro. Mae angen unioni'r diffyg capasiti a phrofiad hwn ar y lefel rheolwyr gweithredol/uwch ymarferwyr, ynghyd â'r diffyg dull sicrhau ansawdd i gefnogi arolygiaeth gan reolwyr, a hynny fel blaenoriaeth uchel. Er bod y staff yn datgan bod rheolwyr, yn cynnwys y rheolwyr gwasanaeth, ar gael iddynt, nid oedd yn bosibl i'r bylchau presennol yn y capasiti rheoli gael eu hamsugno'n ddigonol yn y sefydliad presennol ac roedd hyn wedi effeithio'n andwyol ar y gwaith o adolygu achosion.

1.11. Gwelwyd twf aruthrol yn nifer yr atgyfeiriadau i'r gwasanaethau plant ar Ynys Môn rhwng 2012/13 a 2014/15. Er i'r duedd hon gael ei gwyrddroi yn 2015/16, mae'r data ar gyfer 2016/17 yn dangos bod y cyfraddau atgyfeirio yn cynyddu unwaith eto. Er bod ganddynt gydberthnasau gweithio da ar y cyfan gydag asiantaethau partner, dywedodd y staff a rheolwyr nad oedd dealltwriaeth gyffredin o'r trothwy ar gyfer cynnal asesiad ar gyfer gofal a chymorth. Mae nifer y cysylltiadau (a elwir yn ffurflenni CID 16) gan yr heddlu sy'n mynegi pryderon a/neu ddigwyddiadau wedi parhau i fod yn gyson uchel. Fel yn achos awdurdodau eraill yng ngogledd Cymru, mae'r arfer o rannu pob ffurflen CID 16 heb ei sgrinio ymlaen llaw wedi rhoi pwysau ychwanegol ar y tîm dyletswydd. Yn y cyfnod rhwng Ebrill a Mehefin 2016/17, ni wnaeth 82% o gysylltiadau â'r heddlu arwain at atgyfeiriad/asesiad. Yn ystod yr un cyfnod, roedd cysylltiadau gan bartneriaid eraill, megis ieuchyd, ysgolion ac asiantaethau'r trydydd sector, wedi arwain at achosion tebyg o rhwng 26% a 54% o gysylltiadau na wnaethant arwain at atgyfeiriad/asesiad.

Cysylltiadau na wnaethant arwain at asesiad Chwarter 1 2016/17

1.12. Er yr hyder a gofnodwyd yn y gwasanaethau plant, dywedodd partneriaid fod diffyg eglurder yn aml ynghylch sut yr oedd penderfyniadau trothwy yn cael eu gwneud ar achosion newydd. Hefyd, hysbyswyd yr arolygwyr bod partneriaid yn gorfod herio penderfyniadau trothwy'r gwasanaethau cymdeithasol yn achlysurol a'u bod wedi cynnull eu cyfarfodydd eu hunain ambell waith i gasglu gwybodaeth er mwyn ailgyflwyno eu hachos i'r gwasanaethau cymdeithasol. Dywedodd partneriaid hefyd nad oeddent yn derbyn gwybodaeth ddigonol am ganlyniadau atgyfeiriadau yn cynnwys pryd yr oedd achosion wedi'u cau.

1.13. Nodwyd absenoldeb protocol trothwy aml-asiantaeth gan yr arolygwyr. Roedd angen hyn i gynorthwyo partneriaid i wneud atgyfeiriadau mwy priodol a phenodol. Roedd hefyd yn peri pryder nad oedd unrhyw ddulliau sicrhau ansawdd aml-asiantaeth ar waith i adolygu trothwyon nac ansawdd yr atgyfeiriadau. Yr ydym yn cydnabod y gallai'r gwaith a ysgogwyd yn ddiweddar gan y gwasanaethau plant i adolygu'r canllaw diwygiedig ar drothwyon i staff mewn ymateb i gyflwyniad Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ffurfio'r sail i waith gwella yn y maes hwn. Fodd bynnag, nid oedd tystiolaeth hyd yma o ymdrechion i ymgysylltu'n ystyrlon â phartneriaid yn y datblygiadau hyn na thystiolaeth bod partneriaid yn chwilio am ymgysylltiad o'r fath. Mae angen gwaith aml-asiantaeth cyflym i ddiweddarau'r protocolau a gwella cysondeb y trothwyon a fydd yn galluogi'r partneriaid i ymgysylltu'n fwy effeithiol â'i gilydd ac er mwyn i'r staff sicrhau perchenogaeth.

1.14. Dywedodd y staff a'r rheolwyr bod ansawdd yr atgyfeiriadau i'r gwasanaethau plant gan bartneriaid yn aml yn wael, ac er bod ffurflen atgyfeirio aml-asiantaeth (MARF) yn bodoli, nid oedd yn cael ei defnyddio'n gyffredinol. Canfu'r arolygwyr dystiolaeth o'n hadolygiad o'r atgyfeiriadau a oedd yn cefnogi'r safbwynt hwn. Ystyriwyd bod ansawdd yr atgyfeiriadau yn amrywiol iawn. Roedd staff dyletswydd yn gwneud y gwiriadau cefndir perthnasol er bod arolygwyr yn aml yn cael anhawster i'w canfod ar y cofnod electronig. Er clod iddynt, roedd y staff dyletswydd yn dilysu/egluro ac yn mynd ar drywydd gwybodaeth goll; fodd bynnag, oherwydd y niferoedd, roedd yr amser gormodol a oedd yn cael ei dreulio yn gwneud hyn yn llesteirio eu gallu i ymgymryd â gweithgareddau allweddol eraill sydd wedi'u hanelu'n fwy uniongyrchol at gefnogi plant a theuluoedd.

1.15. Effaith gronnu galw uwch a diffyg capasiti'r staff oedd cyfleoedd cyfyngedig ymgysylltiad y Tîm Dyletswydd ac Asesu gyda phlant a theuluoedd. Adlewyrchwyd hyn yn rhai o'r achosion y bu i'r arolygwyr eu hadolygu. Gwelsom enghreifftiau o achosion yn cael eu cau pan oedd arwydd clir bod angen help a chymorth ar blant a theuluoedd, er nad oedd unrhyw arwyddion clir bod y lefel o angen yn cyflawni'r trothwy ar gyfer niwed sylweddol. Er hynny, mae'n amlwg y dylai'r achosion fod wedi arwain at asesiad cyn penderfynu sut a gan bwy y gellid darparu'r cymorth yn fwyaf effeithiol.

1.16. Roedd trefniadau gweinyddol a thechnegol beichus ar waith er mwyn i'r staff dyletswydd gofnodi gwybodaeth atgyfeirio a phenderfyniadau yn ogystal ag arferion cofnodi gwael yn llesteirio'r gallu i gyflawni cyfrif clir o'r digwyddiadau sy'n arwain at

(ail)atgyfeiriadau. Roedd tystiolaeth o rai o'r ffeiliau achos a adolygwyd yn dangos diffyg dadansoddiad o'r wybodaeth atgyfeirio; roedd y rheswm dros atgyfeirio yn aml yn aneglur ac yn achos atgyfeiriadau lluosog roedd diffyg cyfrif clir cydlynol o'r anghenion/risgiau cronus yn llawer rhy aml. Roedd methiant yr awdurdod i ddatblygu system effeithiol o gronolegau a genogramau a allai gefnogi'r broses o arolygu'r achos hefyd yn cyfrannu at achosion lle nad oedd gwybodaeth arwyddocaol yn cael ei hystyried yn briodol fel rhan o lunio penderfyniad ar risg.

Enghraifft o arfer

Roedd Janice* yn wraig ifanc gyda diagnosis o awtistiaeth ac anhwylder diffyg canolbwytio posibl a oedd wedi bod yn gwthio ffiniau. Ers 2014 cafwyd pymtheg atgyfeiriad i'r gwasanaethau plant; pump o'r rhain yn ystod 2016. Roedd yr atgyfeiriadau hyn yn ymwneud â digwyddiadau amrywiol, yn cynnwys: rhedeg i ffwrdd o adref a gwrthod dychwelyd; dadleuon treisgar a difrod troseddol i'r cartref a oedd yn ei brawychu hi, ei mam a'i chwaer iau; pryderon ynghylch gweithgareddau rhywiol a chamfanteisio'n rhywiol ar blentyn; camddefnyddio sylweddau; a hunan-niweidio. Yn dilyn rhai o'r atgyfeiriadau hyn, cynhaliwyd asesiad cychwynnol cyn cau'r achos. Roedd nifer o'r atgyfeiriadau eraill wedi arwain at ddim gweithredu pellach. Hyd yma, roedd pob un o'r digwyddiadau hyn wedi'u hystyried yn unigol, ac felly nid oeddent yn ystyried effaith gronnus yr ymddygiad hwn ar Janice a'i theulu. Yn dilyn atgyfeiriad diweddar, cynhaliwyd trafodaeth strategaeth ac roedd asesiad risg mwy trylwyr a oedd yn ystyried yr hanes a'r digwyddiadau diweddar yn cael ei gynnal yn awr.

1.17. Roedd y broses a ddefnyddiwyd gan y rheolwyr i adolygu'r trefniadau mynediad yn amlwg yn annigonol yn nhermau herio a rheoli ansawdd. Nid oedd yr achosion a atgyfeiriwyd at y Tîm Dyletswydd ac Asesu yn derbyn yr arolygiaeth angenrheidiol gan reolwyr i sicrhau'r awdurdod bod plant yn cael eu diogelu'n briodol a bod y teuluoedd yn derbyn y cymorth amserol yr oedd ei angen arnynt. Nid oedd uwch reolwyr yn archwilio cofnodion ffeiliau achos yn rheolaidd ar gyfer y gwaith hwn ac felly nid oedd ganddynt farn gywir ar ansawdd yr arfer. Gwelodd yr arolygwyr dystiolaeth o reolwyr yn cymeradwyo achosion ond nid oedd capasiti'r rheolwyr na'r systemau sicrhau ansawdd yn ddigon cadarn i adolygu ansawdd y gwaith mewn ffordd gadarnhaol.

Casgliad

Gwelsom fod y trefniadau mynediad at y gwasanaethau ataliol a statudol wedi'u sefydlu ac yn cael eu cynnig yn ddwyieithog. Roedd y meini prawf ar gyfer y gwasanaethau tîm o amgylch y teulu wedi'u sefydlu'n dda ac wedi'u rhannu gyda phartneriaid. Fodd bynnag, nid oedd gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chymorth na'r trefniadau ataliol wedi'u datblygu'n ddigonol. Roedd y cyngor yn ymatebol pan oedd arwyddion brys bod plentyn mewn perygl ond roedd dealltwriaeth partneriaid a'r gwasanaethau plant o'r trothwyon yn anghyson. Mae angen gwaith aml-asiantaeth brys er mwyn mynd i'r afael â hyn. Roedd y wybodaeth atgyfeirio a dderbyniwyd gan bartneriaid yn wael. Roedd y gwasanaethau plant yn gweithio'n ddiwyd i gasglu'r wybodaeth a oedd ar goll ond roedd y dadansoddiadau o (ail)atgyfeiriadau yn amrywiol ac yn rhy aml nid oedd yr achosion hynny y dylent fod wedi'u huwchraddio i asesiad yn cael eu huwchraddio. Roedd yn amlwg bod y staff yn ymroddedig i wella bywydau'r plant a'r teuluoedd yr oeddent yn gweithio gyda hwy, ond nid oedd gan y tîm dyletswydd ac asesu y capasiti digonol, y profiad na'r gefnogaeth gan uwch reolwyr i gyflawni canlyniadau o ansawdd da yn effeithiol i blant a theuluoedd. Roedd arolygiaeth y rheolwyr o benderfyniadau yn annigonol.

Diogelu ac asesu

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld

Mae strategaethau diogelu lleol effeithiol yn cyfuno elfennau ataliol ac amddiffynnol. Lle mae pobl yn profi niwed, esgeulustod neu gam-drin, neu mewn perygl o'u profi, maen nhw'n derbyn ymatebion aml-asiantaeth prydlon, wedi'u cydlynu'n dda. Mae pobl yn cael asesiad prydlon o'u hanghenion a'u risgiau sy'n hybu eu diogelwch, eu lles a'u hannibyniaeth. Mae asesiadau yn rhoi sylw i ganlyniadau personol, safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r person sy'n destun i'r asesiad a phobl berthnasol eraill gan gynnwys y rhai sydd â chyfrifoldeb rhiant. Mae asesiadau'n cynnig dealltwriaeth glir o'r hyn fydd yn digwydd nesaf.

Crynodeb o'r canfyddiadau

- Roedd ansawdd ac amseroldeb ymholiadau amddiffyn plant yn anghyson, a byddent wedi elwa o ymgysylltu mwy rhagweithiol gan yr heddlu.
- Nid oedd trafodaethau strategaeth yn ddigon amserol ac nid oeddent yn cynnwys rhannu gwybodaeth gydag asiantaethau allweddol.
- Nid oedd asesiadau bob amser yn sicrhau dadansoddiad cyfannol o angen/risg o'r cychwyn cyntaf gan effeithio'n andwyol ar amseroldeb y cymorth a gynigir i deuluoedd; roedd ansawdd cofnodi gwneud penderfyniadau yn wael.
- Roedd gan weithwyr ddiffyg capasiti i gynnal ymyriadau byr â ffocws gyda phlant a theuluoedd ac roedd yr amrywiaeth o wasanaethau ar gael i gefnogi'r broses asesu yn annigonol.
- Adlewyrchwyd ymarfer gwaith cymdeithasol da, gan gynnwys defnydd effeithiol O Fodel Risg Gwynedd/Thornton, yng nghynnwys rhai asesiadau; roedd asesiadau oedd yn sail i geisiadau i'r llys yn rhoi cyfeiriad clir.
- Roedd angen i weithwyr cymdeithasol fod yn fwy cadarn a hyderus wrth weithio gyda theuluoedd a nodi eu dadansoddiad proffesiynol o risg ac anghenion.
- Roedd gweithwyr cymdeithasol yn gyson yn eu hymdrechion i wireddu dymuniadau a theimladau plant a gwnaed rhywfaint o ddefnydd da o eiriolaeth anffurfiol i gefnogi plant i wneud y defnydd gorau o'r cymorth a gynigir; nid oedd hyn yn cael ei adlewyrchu'n dda yn y cofnod asesu a/neu gynllunio bob amser.
- Nid oedd goruchwyliaeth o reoli diogelu ac asesu yn ddigon cadarn o ran herio a rheoli ansawdd.

Esboniad o'r canfyddiadau

2.1. Nid oedd pob ymholiad amddiffyn plant a welwyd yn drylwyr a/neu'n amserol. Er bod y rhan fwyaf yn seiliedig ar benderfyniadau a wnaed mewn trafodaethau strategaeth, nid oedd yr holl drafodaethau strategaeth yn amserol ac, mewn lleiafrif o achosion, roedd oedi o sawl diwrnod yn gwbl annerbyniol. Gwelwyd nad oedd y broses ar waith, ar adeg yr arolygiad, ar gyfer trefnu trafodaethau/cyfarfodydd strategaeth yn effeithiol. Adroddodd staff, rheolwyr a phartneriaid fod cyfarfodydd/trafodaethau yn aml yn cael eu canslo a/neu eu haildrefnu. Dywedodd staff gwasanaethau plant a'r heddlu nad oedd y sawl allweddol i wneud penderfyniadau yn y ddwy asiantaeth weithiau ar gael ac y gallai hyn arwain at oedi wrth wneud trefniadau. Yr effaith ar weithwyr proffesiynol oedd rhwystredigaeth ac ansicrwydd ynghylch graddau'r risgiau a sut y gellid rheoli'r rhain. Yn bwysicach, yr effaith ar blant a theuluoedd oedd oedi o ran y cymorth, gofal a chefnogaeth a/neu ddiogelwch a chreu lefelau uchel o anghysur, straen a phryder.

2.2. Rhoddwyd gwybod i arolygwyr bod trefniadau newydd ar gyfer cynnal trafodaethau strategaeth nawr wedi'u rhoi ar waith gan Heddlu Gogledd Cymru. Roedd angen gweithredu ar frys i sicrhau bod staff, rheolwyr a phartneriaid eraill yn deall y trefniadau newydd yn glir; eu bod yn cael eu rhoi ar waith yn gyson; ac o ganlyniad bod oedi annerbyniol o ran ymholiadau amddiffyn plant yn cael ei osgoi yn y dyfodol.

2.3. Roedd cyfarfodydd strategaeth wedi'u disodli o blaid trafodaethau strategaeth. Cynhaliwyd y rhan fwyaf o drafodaethau strategaeth rhwng yr heddlu a gwasanaethau plant ac, fel mater o drefn, nid oedden nhw'n cynnwys partneriaid nad oeddent yn gallu cyfrannu'n effeithiol at y broses gwneud penderfyniadau hon, er gwaethaf eu gwybodaeth sylweddol am deulu. Roedd arolygwyr yn cydnabod y goblygiadau o ran adnoddau a'r anawsterau logisteg sy'n gysylltiedig â thrafodaethau/cyfarfodydd aml-asiantaeth. Serch hynny, mae peidio â chynnwys partneriaid, yn enwedig iechyd ac addysg, yn ddigon cynnar yn cyfyngu ystod a maint y wybodaeth a geir/rennir gan arwain at effaith negyddol ar ansawdd a chwmpas yr asesiad risg. Nid oedd y defnydd o drafodaethau/cyfarfodydd strategaeth canlyniad yn amlwg bob amser chwaith. Cyfrannodd hyn at bartneriaid yn honni nad oeddent yn cael digon o wybodaeth am ganlyniadau'r atgyfeiriadau.

Enghraifft o arfer

Roedd Laura* ynghyd â'i brawd a'i chwaer wrth wraidd ymholiad adran 47 asiantaeth unigol ynghylch materion gwrthdaro rhwng rhieni. Yn ystod yr ymholiad, bu i chwaer Laura ddatgelu i weithiwr cymdeithasol ac i athro ei bod yn bryderus fod Laura mewn cysylltiad â chyn-droseddwr. Pan geisiodd y gweithiwr cymdeithasol i ailymgynnull y drafodaeth strategaeth, nid oedd ei rheolwr ar gael ac o ganlyniad ni chwblhawyd yr ymholiad tan y diwrnod canlynol, pan ymwelodd y gweithiwr cymdeithasol y teulu ar ei phen ei hun. Canlyniad hyn oedd bod chwaer Laura yn ofidus a phryderus dros nos gan na wyddai beth fyddai'r canlyniadau iddi hi ei hun nag i Laura wedi iddi ddatgelu'r wybodaeth. Ni chynhaliwyd trafodaeth strategaeth canlyniad. Nid oedd partneriaid yn chwarae rhan effeithiol wrth reoli risgiau ac nid oeddent wedi'u hysbysu'n llawn am ganlyniad yr ymholiad.

2.4. Er nad oedd yn tanseilio effeithiolrwydd gwaith aml-asiantaeth pan oedd yn digwydd, dywedodd yr awdurdod bod twf mewn ymholiadau adran 47 dan arweiniad un asiantaeth (gwasanaethau cymdeithasol) a llai o gyfleoedd ar gyfer ymholiadau gwasanaethau cymdeithasol/yr heddlu ar y cyd. Priodolwyd hyn yn rhannol i'r ffaith y canfyddir bod llai o aelodau'r heddlu ar gael ond roedd canfyddiad hefyd bod ffocws yr heddlu yn fwy ar y posibilrwydd o erlyn yn hytrach nag ar ddiogelu yn ehangach. Hefyd, nododd yr heddlu leihad yn nifer yr ymchwiliadau ar y cyd ond gwnaethant briodoli hyn i'w dull mwy trwyadl o sicrhau bod Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan yn cael eu cymhwyso'n briodol. Gwelwyd ychydig o dystiolaeth o'n hadolygiad o ffeiliau achos bod ystyriaeth yn cael ei rhoi i ymgymryd ag ymholiadau ar y cyd, gyda her gyfyngedig rhwng partneriaid o ran sut y gellir symud ymlaen orau gydag achosion. Nododd yr arolygwyr nifer fach o achosion lle byddai wedi bod yn briodol cael ymgysylltiad mwy rhagweithiol gan yr heddlu, a byddai hyn wedi sicrhau ymholiad mwy cadarn o ystyried cymhlethdod y problemau oedd yn cael eu cyflwyno. Hefyd, gwelsom dystiolaeth o oedi wrth gyflawni ymholiadau adran 47 oherwydd materion capasiti staff yr heddlu a gwasanaethau cymdeithasol. Mewn lleiafrif sylweddol o achosion a adolygwyd gennym, arweiniodd hyn at lefelau uchel o drallod i blant a'u teuluoedd o ganlyniad i fetu â bod yn glir o ran beth oedd i'w ddisgwyl ohonynt neu beth oedd yn debygol o ddigwydd nesaf.

Enghraifft o arfer

Cafwyd atgyfeiriad gan ymwelydd iechyd yn mynegi pryderon ynglŷn â chamddefnyddio sylweddau a cham-drin domestig yng nghartref Joseph*, bachgen bach. Yn ystod ymholiad adran 47 (asiantaeth sengl), daeth i'r amlwg fod hanes o ddigwyddiadau tebyg a bod llyschwaer Joseph, Mari, wedi ymuno â'r aelwyd. Roedd ei thad, Lee, yn gwrthod caniatáu i Mari ddychwelyd adref ar ôl iddo wneud honiadau yn erbyn ei mam. Roedd Lee yn ymosodol tuag at staff iechyd a gwasanaethau cymdeithasol ac wedi gwrthod pob cymorth a gynigiwyd gan adael mam Joseph, Louise, yn agored i ddigwyddiadau cam-drin ddigwydd eto. Gwnaed rhywfaint o waith da gan y gweithiwr cymdeithasol i ymgysylltu â Lee, darparwyd cymorth gydag anghenion tai ac fe ddeliwyd â mater preswyliaeth Mari drwy'r llys teulu. Fodd bynnag, gallai cyfranogiad yr heddlu mewn ymchwiliad ar y cyd fod wedi hwyluso gwell dealltwriaeth o'r lefel o risg oedd yn bresennol a chynllun diogelwch mwy cadarn ar gyfer Louise a'r plant.

2.5. Roedd cofnodion trafodaethau strategaeth ac ymholiadau adran 47 yn amrywio gormod o ran ansawdd. Er bod yr awdurdod yn dangos enghreifftiau o wneud penderfyniadau clir ar y cychwyn, wrth symud at gamau gweithredu amddiffyn plant roedd gormod o gofnodion yn cynnwys diffyg trefniadau cynllunio o ran rolau, cyfrifoldebau ac amserlenni ar gyfer gweithredu yn y dyfodol. Yn yr achosion a adolygwyd, ni welodd yr arolygwyr unrhyw enghreifftiau o blant a theuluoedd yn destun ymchwiliadau amddiffyn plant yn ddiangen.

2.6. Ar adeg yr arolygiad, roedd gwasanaethau plant Ynys Môn eto i gytuno ar arferion asesu gyda gofynion newydd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Canlyniad hyn oedd bod staff yn dal i wneud asesiadau cychwynnol ac asesiadau craidd gyda chanllawiau blaenorol ac o ganlyniad nid oedd ein sampl o achosion yn cynnwys unrhyw enghreifftiau ymarfer o'r dull newydd o asesiadau cymesur.

2.7. Datblygwyd templedi ar gyfer cofnodi asesiadau cymesur a chanllawiau cyfatebol ond gohiriwyd eu rhoi ar waith tan fis Rhagfyr 2016 er mwyn cyflwyno'r trefniadau newydd ar sail ranbarthol. Nid oedd yr awdurdod wedi cynnwys partneriaid yn ddigonol wrth ddatblygu'r dulliau hyn. Roedd yr awdurdod yn cydnabod bod yr oedi cyn cyflwyno dulliau newydd yn dangos diffyg parodrwydd ar gyfer rhoi'r Ddeddf ar waith a bod cyfle sylweddol i ymgysylltu partneriaid yn fwy effeithiol wedi'i gollu. Serch hynny, roedd staff a rheolwyr a gyfwelwyd gennym yn dangos ymwybyddiaeth dda o newidiadau i arferion sy'n ofynnol gan y Ddeddf ac mae enghreifftiau o ddogfennaeth newydd wedi'u rhannu â nhw. Roedd yr holl staff y siaradwyd â nhw wedi mynychu hyfforddiant am y Ddeddf newydd.

2.8. Cwblhawyd y rhan fwyaf o asesiadau cychwynnol a adolygwyd gennym mewn modd amserol. Fodd bynnag, yn rhy aml yr amcan asesu oedd casglu mwy o wybodaeth ac i gau'r achos. Felly, nid oedd cyfleoedd cynnar i ymyrryd yn cael eu hadlewyrchu ac roeddent yn cael eu methu. Mewn llawer o'r achosion a adolygwyd gennym, gwelsom nifer o asesiadau cychwynnol, gyda'r ansawdd yn amrywio, oedd yna'n cael eu cau. Roedd rhai o'r asesiadau hyn yn swyddogaethol ond roeddent wedi methu â darparu dadansoddiad cyfannol cydlynol o risg. Canlyniad y dull ysbeidiol hwn oedd y tanseiliwyd pwysigrwydd dealltwriaeth gyffredin gweithwyr proffesiynol o faterion oedd o bwys i'r teulu ac a oedd yn angenrheidiol i hybu eu lles, ynghyd â'u hasesiad risg a sut y gellid sicrhau diogelwch plant, ar gyfer teuluoedd.

2.9. Roedd tystiolaeth yn yr achosion a adolygwyd yn cynnwys enghreifftiau o staff yn cyfeirio teuluoedd at wasanaethau eraill, gan gynnwys ymweliadau ar y cyd â chydweithwyr y Tîm o Amgylch y Teulu, i helpu teuluoedd i werthfawrogi gwerth posibl ymyrraeth wirfoddol. Mewn rhai achosion, gwnaeth y gweithwyr cymdeithasol ddarn bach o waith uniongyrchol eu hunain. Fodd bynnag, mewn gormod o achosion, roedd yn ymddangos bod gweithwyr cymdeithasol a rheolwyr yn ystyried y gweithgarwch hwn yn gysyniadol fel mecanwaith ar gyfer cwblhau asesiad a chau achos yn gynnar, ac wrth wneud hyn yn tanystyried arwyddocâd rhywfaint o'r wybodaeth a gasglwyd a gwerth eu hunain fel gwasanaeth ataliol yn ei hun. Mynegodd llawer o'r staff a rheolwyr a gyfwelwyd eu bod yn rhwystredig ynghylch y defnydd anghyson o drothwyon ac am eu gallu cyfyngedig i gynnal ymyriadau byr â ffocws gyda'r bwriad o helpu teuluoedd i gadw eu hannibyniaeth a'u gwytnwch ac i leddfu'r angen am ymyriadau mwy cymhleth yn y dyfodol.

Enghraifft o arfer

Gwnaeth Maxim* honiadau o gamdriniaeth yn erbyn ei fam, Irene. Yn ystod yr ymchwiliad, gwnaeth Irene honiadau o gamdriniaeth yn erbyn tad Maxim, Joe. Roedd rhaid i Joe adael cartref y teulu ac roedd amodau mechnïaeth yn ei atal rhag cysylltu ag Irene ond nid oeddent yn berthnasol i Maxim; parhaodd Joe ac ef i weld ei gilydd. Ni phrofwyd yr honiadau a wnaeth Maxim. Serch hynny, o ystyried cymhlethdod y materion a gyflwynwyd, roedd y teulu hwn yn bodloni'r trothwy ar gyfer asesiad am ofal a chymorth. Roedd y gweithiwr cymdeithasol yn cydnabod bod angen cymorth ar unwaith ar y teulu ac fe drefnodd gyfarfod aml-asiantaeth ar frys i nodi a chadarnhau trefniadau cefnogi ar gyfer y teulu yn ystod y cyfnod asesu. Prif ddiben y cynllun (interim) oedd sicrhau bod effaith negyddol ei rieni'n gwahanu yn cael ei lleddfu ar gyfer Maxim a bod y cryfderau yn ei berthynas gydag Irene yn cael eu cefnogi. Mae'n debygol fod yr ymyrraeth gynnar hon wedi hybu diogelwch Maxim ac wedi atal rhagor o ddirywiad yn ei berthynas gyda'r ddau riant.

2.10. Roedd gwasanaethau cymorth i deuluoedd ar gael i gefnogi asesu a/neu i ddarparu gwaith uniongyrchol gyda phlant a theuluoedd. Roedd enghreifftiau'n cynnwys gwaith rhianta ac ymyriadau ataliol gan y gwasanaeth troseddau ieuencid (YJS). Ond yn gyffredinol, roedd cwmpas y gwasanaethau oedd ar gael yn gyfyngedig iawn ac roedd staff yn teimlo'n rhwystredig oherwydd ystod annigonol a/neu ddiffyg hygyrchedd adnoddau ar ran plant a theuluoedd fyddai o bosibl wedi gallu elwa arnynt. Roedd y rhesymau dros hygyrchedd cyfyngedig/anghymhwysra yn amrywiol ond roeddent yn cynnwys: cyfyngiadau a osodwyd gan drefniadau ariannu grant (Teuluoedd yn Gyntaf a Dechrau'n Deg); meini prawf cymhwyster tynn sy'n gysylltiedig â darpariaeth arbenigol (Gwasanaethau Iechyd Meddwl Cymunedol (CAMHS) a Gwasanaethau Cefnogi Teuluoedd Dwys (IFSS)); swyddi gwag staff yn y tymor hir (Cynadledda Grŵp Teuluoedd (FCG)); a dim digon o gapasiti a rhestrau aros (Gwasanaethau Cefnogi Plant, Cadw Dysgwyr ar TRAC a'r prosiect lles emosiynol).

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Mae angen mwy o adnoddau ar gael i fy nefnyddwyr gwasanaeth gael mynediad at wasanaethau."

2.11. Roedd yr awdurdod lleol wedi buddsoddi mewn model asesu risg gwasanaeth cyfan (Model Risg Gwynedd/Thornton) i gefnogi gweithwyr cymdeithasol i nodi a dadansoddi ffactorau risg posibl. Dywedodd y rhan fwyaf o staff wrthym eu bod yn teimlo bod y model yn ddefnyddiol a gwelodd yr arolygwyr rai enghreifftiau da o'i ddefnydd fel sail i asesiad ehangach. Fodd bynnag, defnyddiwyd y dull hwn yn annibynnol ar y broses asesu craidd bresennol ac o ganlyniad roedd asesiadau'n cael eu dyblygu a/neu daethant yn dameidiog a/neu yn hirfaith.

2.12. Roedd ansawdd asesiadau yn amrywiol. Mewn gormod o achosion roedd cyd-destun yr asesiad yn cael ei ddefnyddio rhy gul ac roedd yn rhy ddibynnol ar hunan-adrodd. Roedd gormod o asesiadau nad oeddent yn rhoi sylw i'r holl agweddau ar yr atgyfeiriad; methodd rhai â chymryd digon o ystyriaeth o effaith barhaus digwyddiadau arwyddocaol fel achosion ailadroddus o gam-drin domestig neu newidiadau sylweddol mewn amgylchiadau, er enghraifft cyflwyno cyn-droseddwr i'r aelwyd. Methodd eraill â defnyddio dull digon trylwyr i fynd i'r afael â materion cronig fel esgeulustod a methu ffynnu. Roedd ymchwiliadau i effaith ymddygiad oedolion mewn perthynas â'u cyfrifoldebau gofalu yn annigonol mewn llawer o achosion. Felly, nid oedd asesiadau yn cynnig cyd-destun dysgu i'r teulu fyfyrion ar sut y gallent wneud pethau'n wahanol neu'n well. Ac nid oeddent yn llywio sail effeithiol i ganlyniad yr achos.

2.13. Cynhaliwyd yr asesiadau craidd yn bennaf lle bo'r trothwy ar gyfer amddiffyn plant wedi'i gyrraedd. Methodd rhai asesiadau gael golwg gyfannol ar y risgiau a'r anghenion oedd yna'n sail i gynllun amddiffyn plant cadarn. Nid oedd y cynlluniau a welwyd wedi'u hysgrifennu mewn iaith glir oedd yn egluro beth oedd wedi newid a sut y byddai'n cael ei fesur. Roedd angen i weithwyr cymdeithasol fod yn fwy cadarn a hyderus wrth weithio gyda theuluoedd a nodi eu dadansoddiad proffesiynol o risg ac anghenion. Roedd methu â sicrhau dadansoddiad cyfannol a chydlynol priodol o angen a risg o'r cychwyn cyntaf yn niweidiol i gyflawni eglurder gyda theuluoedd wrth nodi'n glir pa newid yr oedd angen iddynt ei wneud a/neu ganlyniadau posibl peidio â gwneud hyn.

Dyfyniad gan riant

"Rwyf yn dod ymlaen yn dda gyda fy ngweithiwr cymdeithasol nawr ac mae'r un yma'n dda ac yn ddibynadwy. Ond nid oeddwn yn teimlo bod yr asesiad wedi'i wneud yn iawn. Teimlais i'r gweithiwr cymdeithasol weld a chlywed yr hyn yr oedd hi'n dymuno ac ni ymchwiliodd i faterion neu wirio sut roedd pethau wir yn effeithio arnaf i a'r plant. Er fy mod yn ceisio cydweithredu, nid oeddwn i'n gwytbod yn iawn beth ddylwn i ei wneud."

2.14. Yr asesiadau ansawdd gorau a welwyd oedd y rhai a aeth ymlaen i lys, lle rhoddwyd cyfarwyddyd clir. Nodwyd bod rheolwyr presennol yn defnyddio dull trothwy mwy cadarn i'r Amlinelliad Cyfraith Gyhoeddus (PLO). Gellir priodoli rhywfaint o'r cynnydd yn ffigurau plant mewn gofal yn Ynys Môn i'r ffaith nad oedd achosion wedi'u rheoli'n dda yn y gorffennol a bod materion wedi cael eu gadael i ddrifftio. Gellir cyflawni gwelliannau pellach drwy gyfuniad o'r newidiadau sy'n deillio o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, mwy o eglurder o ran cymhwysedd a throthwyon, defnydd mwy effeithiol o PLO a dod i benderfyniadau ar achosion hanesyddol. Fodd bynnag, ni chyflawnir hyn oni bai bod y dull presennol yn cael ei gynnal ynghyd â mwy o gysondeb yn ansawdd yr asesiadau sy'n deillio o grŵp staff a rheolwyr sefydlog sydd wedi'u hyfforddi'n dda a mecanwaith sicrhau ansawdd effeithiol.

2.15. Er bod asesiadau a gwblhawyd mewn nifer o achosion yn cael eu rhannu'n effeithiol gyda phlant a/neu deuluoedd, mae'r graddau yr oedden nhw'n cymryd rhan ragweithiol yn y broses o gynhyrchu eu hasesiadau yn anghyson. O ystyried y diffyg cynnydd o ran mabwysiadu egwyddorion y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, gwelsom dystiolaeth gyfyngedig yn unig o'r defnydd o "sgyrsiau beth sy'n bwysig," a chanlyniad hyn oedd bod rhai plant a theuluoedd yn ystyried ymyriad gwaith cymdeithasol fel rhywbeth gormesol yn hytrach na defnyddiol neu gefnogol. Dywedodd rhai teuluoedd wrthym nad oeddent wedi bod yn glir am ddiben cyfranogiad gwasanaethau plant yn eu bywydau. Mewn lleiafrif o achosion, effeithiodd hyn yn uniongyrchol ar brofiad y teulu a'u gallu/parodrwydd i gymryd rhan mewn proses nad oeddent yn ei deall.

Dyfyniad cyfansawdd gan riant

"Roeddwn i'n meddwl fod gwasanaethau cymdeithasol i fod i fy helpu ond rwyf yn gwybod fy mod i'n isel a fod gen i lefelau uchel o orbryder, ond mae gen i ofn mynd at fy meddyg rhag ofn iddi hi (y gweithiwr cymdeithasol) ei ddefnyddio yn fy erbyn. Teimlaf fod ganddi fendeta yn fy erbyn. Ni all fy mhlant ei dioddef ac nid ydynt yn dweud unrhyw beth wrthi. Cefais restr o bethau i'w gwneud a phethau na ddylwn eu gwneud ond mae'n newid y rhain drwy'r amser, ac er ei bod yn dweud y bydd yn ysgrifennu rhestr wedi'i diweddarau, dydy hi ddim yn gwneud. Dydw i byth yn gwybod lle'r ydw i, neu beth i'w wneud nesaf. Rwyf yn ceisio gwneud fy ngorau a cheisio ei chadw oddi ar fy nghefn."

2.16. Ni welsom y defnydd o eiriolaeth ffurfiol yn ystod y cyfnod asesu er ei bod yn glir bod rhai plant yn cael cynnig eiriolaeth i'w helpu i wneud y defnydd gorau o wasanaethau. Nodwyd rhywfaint o arfer da: yn eu cyfweiliadau ag arolygwyr, roedd gweithwyr cymdeithasol yn aml yn gallu disgrifio ymdrechion dyfal roedden nhw wedi'u gwneud i gael dymuniadau a theimladau plant. Roedd yn siomedig, er gwaethaf y pwyslais a roddir gan staff ar geisio dymuniadau a theimladau plant, nad oed digon o ffocws ar hybu canlyniadau gorau ar gyfer y plentyn mewn dadansoddiadau asesiad a chynlluniau dilynol.

Enghraifft o arfer

Roedd Lucy* angen cymorth oherwydd dibyniaeth ei mam ar alcohol. Heb ffiniau rhieni roedd hi'n dechrau gwneud dewisiadau gwael ac roedd ei haddysg a'i hiechyd yn dioddef. I ddechrau, nid oedd Lucy'n gallu mynegi sut y gallai elwa ar gymorth. Fe wnaeth y gweithiwr cymdeithasol ei helpu i feddwl am rhywun y gallai ymddiried ynddynt i'w helpu i fynegi ei barn. Enwodd Lucy aelod agos o'r teulu fel ffynhonnell o gefnogaeth ac o ganlyniad mae wedi gallu creu cynllun cefnogaeth a diogelwch y mae hi a'i mam yn ei ddeall ac yn cytuno arno, gan gynnwys man diogel i Lucy fynd iddo pe byddai pethau'n mynd o chwith. Roedd Lucy wedi aildechrau cael presenoldeb da yn yr ysgol ac nid oedd yn aros allan yn hwyr mwyach. Mae ei "eiriolwr" yn parhau i gynnig cymorth.

2.17. Er bod rhai o'r asesiadau a welwyd, gan gynnwys asesiadau cymhleth, o ansawdd digonol oedd yn defnyddio ystod o wybodaeth, gan gynnwys gan bartneriaid a theuluoedd er mwyn llywio'r dadansoddiad, nid oedd tystiolaeth o ansawdd da o ymarfer gwaith cymdeithasol a gafodd yr arolygwyr drwy gynnal cyfweiliadau â staff bob amser wedi'i hadlewyrchu'n dda yn y cofnod o achosion. Nid oedd system wybodaeth electronig yn cefnogi trosolwg hygyrch o ymgysylltiad gwasanaethau cymdeithasol gyda theuluoedd chwaith. Mewn llawer o achosion, nid oedd cofnodion yn adlewyrchu'r gwaith a wnaed gyda phlant unigol mewn teuluoedd. Effaith arferion cofnodi gwael oedd atal gweithwyr newydd neu'r rhai sy'n cymryd achos drosodd pan fydd y gweithiwr yn absennol, yn ogystal â rheolwyr, rhag deall anghenion a risgiau sy'n gysylltiedig â phlant a theuluoedd yn gyflym. Roedd hyn o arwyddocâd arbennig yn yr awdurdod hwn ar hyn o bryd o ystyried y trosiant staff uchel presennol o ran gweithwyr cymdeithasol a rheolwyr gweithredol.

2.18. Roedd trefniadau llif gwaith ar gyfer trosglwyddo achosion y Tîm Dyletswydd ac Asesu i dimau gofal plant yn y tymor hir a rhwng timau tymor hir wedi'u cytuno a'u deall yn ddamcaniaethol. Fodd bynnag, roedd materion capasiti'r gweithlu sydd i'w gweld yn y Tîm Dyletswydd ac Asesu hefyd i'w gweld yn y Tîm Ymyrraeth Deuluol (FIT) a'r Tîm Plant sy'n Derbyn Gofal (LAC). Nid oedd gan y Tîm Ymyrraeth Deuluol na'r Tîm Plant sy'n Derbyn Gofal reolwr tîm parhaol ac roedd swyddi gwag a phenodiadau dros dro ar lefel uwch ymarferydd yn y ddau dîm. Roedd y trefniadau hyn yn fregus iawn ac wedi'u cymhlethu gan natur tymor byr (tri mis) contractau staff asiantaeth a diffyg trefniadau cymorth busnes digonol ar gyfer y timau i gyd. Roedd hyn yn golygu bod trosglwyddo gwaith achos rhwng timau yn ymarferol yn ddibynnol ar allu'r gweithlu yn hytrach na'r polisi dyrannu. O ganlyniad, roedd achosion weithiau'n cael eu dal yn ôl yn y Tîm Dyletswydd ac Asesu yn amodol ar argaeledd yn y Tîm Ymyrraeth Deuluol neu'r Tîm Plant sy'n Derbyn Gofal ac felly'n rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau mynediad. Yn yr un modd, roedd timau gofal plant tymor hir yn aml yn defnyddio meini prawf capasiti i reoli llif gwaith yn hytrach na phrofiad gorau neu arbenigedd gweithwyr i dderbyn achosion. Gwaethygydd y sefyllfa gan drosiant uchel o staff a rheolwyr yn y timau hyn.

2.19. Roedd yr awdurdod wedi cydnabod y pwysau hyn ac wedi ceisio eu lliniaru drwy fuddsoddi mewn gweithwyr asiantaeth i lenwi'r holl swyddi gwag cyn gynted ag yr oeddent yn codi er gwaethaf y ddibyniaeth uchel yr oedd hyn yn ei chreu. Hefyd roedd y meini prawf dyrannu gwahanol ar gyfer y Tîm Ymyrraeth Deuluol a'r Tîm Plant sy'n Derbyn Gofal wedi'u llacio, gan greu proses ddyrannu fwy generig ar draws y ddau dîm i bob pwrpas. Nid oedd y dacteg olaf hon wedi'i chyfathrebu'n dda gyda staff, ac roedd nifer ohonynt yn dweud wrthym eu bod yn teimlo bod eu sgiliau arbenigol neu feysydd o ddewis o ran gwaith yn cael eu tanseilio a bod hyn yn ymarferol yn cynyddu cymhlethdod eu llwythi achosion oedd ganddynt eisoes.

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Un wythnos rydyn ni'n dîm Plant sy'n Derbyn Gofal, a'r wythnos wedyn rydyn ni'n dîm generig. Mae mor anodd cael llwyth achosion cymysg – gwaith llys a gwaith amddiffyn plant yw'r flaenoriaeth bob amser, rwyf yn teimlo'n ddrwg na allaf roi amser ac ymrwymiad i blant mewn gofal, dim amser i wneud gwaith hanes bywyd ac ati. Mae'n teimlo na all y tîm dyletswydd aros i drosglwyddo achosion a phan fydd achosion yn cael eu trosglwyddo nid yw'n ddi-dor byth."

2.20. Effaith yr ansefydlogrwydd o ran gweithlu ar lawer o blant a theuluoedd oedd eu bod yn profi newid gweithiwr cymdeithasol yn rheolaidd a hynny'n aml yn fyr rybudd. Roedd hyn wedi effeithio'n negyddol ar ansawdd y gwaith achos a'r berthynas rhwng plant, teuluoedd a staff. Mewn lleiafrif sylweddol o achosion roedd ansawdd cefnogaeth gwaith cymdeithasol yn wael, gyda diffyg cyffredinol o ran diben, oedd yn arwain at arafu'r cynnydd yn erbyn y cynllun gofal a chefnogaeth.

2.21. Gwelodd yr arolygwyr dystiolaeth ar ffeiliau bod rheolwyr yn llofnodi asesiadau ac yn rhoi sylwadau. Roedd yn gadarnhaol bod y broses hon yn amserol. Roedd y rhan fwyaf o sylwadau rheolwyr mewn perthynas ag asesiadau yn ymwneud â'r camau nesaf yn hytrach nag adlewyrchiad ar y cynnwys, ansawdd yr asesiad a'r cynllun sy'n deillio o hynny. Fel gyda'r trefniadau mynediad, roedd angen cryfhau goruchwyliaeth uwch reolwyr o ansawdd asesiadau yn sylweddol.

Casgliad

Roedd ansawdd ac amseroldeb ymholiadau amddiffyn plant yn anghyson. Nid oedd y broses ar gyfer trefnu trafodaethau strategaeth yn effeithiol ac nid oedd fel mater o drefn yn cynnwys gwybodaeth gan yr holl bartneriaid perthnasol. Roedd trefniadau newydd wedi'u cadarnhau ac roedd angen gweithredu ar frys i sicrhau bod y rhain yn cael eu deall yn glir, yn cael eu rhoi ar waith yn gyson, a bod oediadau mewn perthynas ag ymholiadau amddiffyn plant yn cael eu hosgoi yn y dyfodol. Roedd asesiadau o ansawdd amrywiol; lle'r oeddent yn dda roedd tystiolaeth o ddefnyddio amrywiaeth o wybodaeth i lywio'r dadansoddiad risg. Gwnaeth y gweithwyr cymdeithasol ymdrechion cyson i wireddu dymuniadau a theimladau plant a gwnaed rhywfaint o ddefnydd da o eiriolaeth anffurfiol i gefnogi plant i wneud y defnydd gorau o'r cymorth a gynigir. Fodd bynnag, roedd yr arfer gwaith cymdeithasol da oedd yn cael ei adlewyrchu yng nghynnwys rhai asesiadau'n cael ei danseilio gan yr amrywiaeth gyfyngedig o adnoddau ar gael i gefnogi gwaith gyda phlant a theuluoedd, a diffyg staff rheoli gweithredol sefydlog a phrofiadol ar draws y timau gofal plant tymor hir. Roedd newidiadau rheolaidd mewn gweithiwr cymdeithasol yn arwain at golli ysgogiad, a hynny'n effeithio ar ymgysylltiad gyda theuluoedd. Er bod y rhan fwyaf o asesiadau yn cael eu rhannu gyda phlant a theuluoedd, roedd diffyg ymgysylltu effeithiol yn golygu nad oeddent yn glir o ran diben yr help, y gofal a'r gefnogaeth a/neu'r amddiffyn roedden nhw'n eu derbyn. Roedd ansawdd y cofnodi drwy gydol y broses asesu yn wael ac o ganlyniad roedd yn llesteirio'r rhai oedd yn cymryd achos drosodd rhag deall anghenion a risgiau oedd yn gysylltiedig â phlant a theuluoedd yn gyflym. Roedd hyn yn arbennig o arwyddocaol o ystyried y lefel uchel o fynd a dod yn y gweithlu. Nid oedd goruchwyliaeth o ansawdd asesu yn ddigon cadarn o ran herio a rheoli ansawdd.

Arweinyddiaeth, rheolaeth a llywodraethu

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld

Mae'r trefniadau arweinyddiaeth, rheolaeth a llywodraethu gyda'i gilydd yn sefydlu strategaeth effeithiol ar gyfer cynnig gwasanaethau o ansawdd da a'r canlyniadau ar gyfer pobl. Mae'r awdurdod yn gweithio gyda phartneriaid i gomisiynu a darparu cymorth, gofal a chefnogaeth i bobl. Mae gan arweinwyr, rheolwyr ac aelodau etholedig wybodaeth a dealltwriaeth gynhwysfawr o arfer a pherfformiad i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau'n effeithiol. Caiff gwasanaethau eu darparu gan weithlu cymwysedig, profiadol a galluog sy'n gallu adnabod ac ymateb i angen mewn modd amserol ac effeithiol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

- Roedd y cyngor wedi pennu'r egwyddor y dylid diogelu plant a theuluoedd agored i niwed, a mynegodd yr holl staff a rheolwyr ymrwymiad i hybu diogelwch a lles y plant a'r teuluoedd yr oedden nhw'n gweithio gyda nhw; roedd lefel dda o gefnogaeth wleidyddol i gyfeiriad strategol y cyngor ar gyfer gwasanaethau plant.
- Roedd angen trosi cyfeiriad strategol y cyngor i strategaeth ar gyfer cynnig gwasanaethau plant sy'n cael ei chyfleu'n effeithiol i staff, partneriaid a defnyddwyr gwasanaeth.
- Roedd uwch arweinwyr yn cydnabod bod angen cyflymu'r gwelliant sydd ei angen er mwyn i'r awdurdod fod yn sicr bod trefniadau ar gyfer cynnig gwasanaethau a chanlyniadau o ansawdd uchel ar gyfer plant a theuluoedd yn effeithiol; roedd y buddsoddiad cynyddol diweddar mewn gwasanaethau ar gyfer plant yn cynnig tystiolaeth o ymrwymiad y cyngor i hyrwyddo gwelliant.
- Roedd angen atgyfnerthu gallu aelodau etholedig i herio perfformiad drwy wella gwybodaeth am ansawdd y gwasanaethau a phrofiadau plant a theuluoedd oedd yn derbyn y rhain.
- Roedd uwch arweinwyr wedi ymrwymo i wella gwasanaethau i blant, ond nid oedd ganddynt wybodaeth gynhwysfawr a dealltwriaeth am y cymhlethdodau a'r risgiau sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau i blant; nac am arferion a pherfformiad i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau yn effeithiol.

- Roedd uwch arweinwyr yn cydnabod yr heriau sylweddol yr oeddent yn eu hwynebu i gyflawni cyflwyno'r agenda trawsnewid ar gyflymder priodol i sicrhau gwelliannau cyflym i wasanaethau wrth sicrhau bod staff, defnyddwyr gwasanaeth a phartneriaid yn cymryd rhan effeithiol yn y broses.
- Nid oedd trefniadau comisiynu a dyrannu adnoddau i wasanaethau ar gyfer plant a theuluoedd yn cael eu defnyddio'n effeithiol i hyrwyddo'r effaith fwyaf cadarnhaol ar ganlyniadau i blant a theuluoedd; nid oedd lleisiau plant a theuluoedd yn cael eu dal na'u defnyddio i lywio datblygiad gwasanaeth.
- Nid oedd gwybodaeth am berfformiad a monitro sicrhau ansawdd yn ysgogi gwelliant parhaus yn effeithiol; nid oedd trefniadau sicrhau ansawdd yn cynnwys digon o adborth gan blant a theuluoedd.
- Mynegodd yr awdurdod lleol ymrwymiad cryf i ddysgu a datblygu; er gwaethaf problemau capasiti, roedd staff yn gadarnhaol o ran yr amrywiaeth a nifer y cyfleoedd hyfforddi a datblygu oedd ar gael.
- Roedd llwythi achos yn dod dan bwysau cynyddol o ran maint a chymhlethdod ar draws yr holl dimau; roedd hyn yn effeithio ar ansawdd a chysondeb y gwaith a wnaed gyda phlant a theuluoedd.
- Roedd angen datblygu strategaeth gadarn ar gyfer recriwtio a chadw ystod lawn o staff gwaith cymdeithasol a staff cymorth, gan gynnwys cynllun olyniaeth gweithlu, a'i roi ar waith ar frys.
- Nid oedd goruchwyliaeth staff yn digwydd yn ddigon rheolaidd ac yn aml roedd o ansawdd gwael; roedd bregusrwydd sylweddol ar lefel rheolwr tîm ac uwch ymarferwyr ar draws y gwasanaeth.

Esboniad o'r canfyddiadau

3.1. Roedd y cyngor wedi pennu'r egwyddor y dylid amddiffyn a chefnogi plant a theuluoedd Ynys Môn sy'n agored i niwed i adeiladu ffordd gadarn ac annibynnol o fyw. Roedd y weledigaeth hon yn gyffredin ac yn cael ei deall ar y lefel fwyaf strategol yn y cyngor a mynegodd yr holl reolwyr a staff a gyfwelwyd eu hymrwymiad i wella canlyniadau lles a diogelwch ar gyfer plant a theuluoedd. Ond nid oedd y cyfeiriad strategol ar gyfer gwasanaethau plant wedi'i drosi eto i mewn i strategaeth ar gyfer darparu gwasanaethau oedd wedi'i dosbarthu'n effeithiol i'r gweithlu neu ei rhannu gyda phartneriaid allweddol. Yn benodol, gwelsom nad oedd dealltwriaeth gyffredin ymhlith staff neu asiantaethau partner am y dull gweithredu a ddefnyddir gan yr awdurdod lleol i ailddiffinio a datblygu gwasanaethau Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth (GCCh) a gwasanaethau ataliol ymhellach neu i hybu gwelliant. Roedd y diffyg cysylltiad rhwng cynllunio strategol a fframwaith â ffocws clir ar gyfer darparu gwasanaethau i blant yn llesteirio staff, rheolwyr gweithredol a phartneriaid rhag deall yr hyn a ddisgwylir ohonynt.

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Yr wyf yn ansicr o beth yw'r dangosyddion perfformiad. Rwyf yn ymwybodol bod cynllun busnes, ond nid ydynt yn darparu cyfeiriad clir i ni mewn gwirionedd."

3.2. Effaith hyn oedd dryswch ynghylch trefniadau gweithredol yn y dyfodol gan gynnwys y llwybrau arfaethedig i wasanaethau ataliol a llwybrau rhwng y rhain a'r sector statudol. Hefyd mynegodd staff a phartneriaid ar bob lefel eu pryder ynghylch gallu'r gwasanaeth i hyrwyddo lefel y gwelliant parhaus sydd ei angen, yn wyneb galw cynyddol, i hyrwyddo lles plant a theuluoedd.

3.3. Canfu'r arolygwyr bod lefel dda o gefnogaeth wleidyddol i gyfeiriad strategol y cyngor ar gyfer y gwasanaethau i blant. Trefnwyd bod panel trawsbleidiol o aelodau etholedig yn cyfarfod bob mis i oruchwylio'r gwaith o gyflawni cynllun gwella gwasanaethau plant a rhoi'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant ar waith. Roedd consensws ymysg y panel eu bod yn glir ynghylch y gwelliannau sydd eu hangen yn y gwasanaethau plant a'u bod wedi ymrwymo i gefnogi a dwyn swyddogion i gyfrif i gyflawni'r rhain. Roedd aelodau hefyd wedi mynychu hyfforddiant ar y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant ac roeddent felly yn ymwybodol o oblygiadau'r Ddeddf ar y gwasanaeth a'r awdurdod. Roedd yn siomedig bod cyflymder y gwelliant a rhoi'r Ddeddf ar waith wedi bod yn rhy araf hyd yma, er gwaethaf mynegi lefelau uchel o ymrwymiad.

Dyfyniad cyfansawdd o gyfweiliad panel

"Fel y gwyddoch, rydym wedi ymrwymo i wasanaethau ataliol a gwybodaeth, cyngor a chymorth; i gadw plant allan o ofal drwy ddarparu gofal a chymorth i fynd i'r afael â materion yn ddigon cynnar. Rydym yn gweld pwysigrwydd y gwaith hwn fel buddsoddiad i helpu teuluoedd i ddod yn fwy gwydn a rhoi'r dechrau gorau i blant. Dyma ein gweledigaeth."

3.4. Roedd y trefniadau craffu a ddefnyddiwyd gan y Pwyllgor Craffu Corfforaethol a Gweithredol wedi'u sefydlu'n dda. Roedd aelodau'r pwyllgor yn deall eu rôl her a gallent ddarparu rhai enghreifftiau cadarnhaol o sut roedden nhw wedi cyflawni eu cyfrifoldebau o ran monitro perfformiad y cyngor. Canfu'r arolygwyr nad oedd adroddiadau a ddarparwyd i graffu arnynt bob amser yn cynnwys dadansoddiad ddigon cadarn ac roeddent yn credu y gellid cryfhau gallu'r aelodau etholedig i ddeall a herio perfformiad drwy wybodaeth well am ansawdd gwasanaethau a phrofiad pobl sy'n derbyn y rhain. Roedd angen mwy o bwyslais ar fynnu adborth gan blant a theuluoedd am eu profiadau a holi mwy trylwyr am dueddiadau sy'n dod i'r amlwg ac yn codi o effaith y sector ataliol a'r rhyngberthynas gyda darpariaeth statudol i ddarparu mwy o sicrwydd bod canlyniadau ar gyfer plant a theuluoedd yn gwella.

3.5. Roedd trefniadau arweinyddiaeth, rheolaeth a llywodraethu ar waith sy'n cydymffurfio â chanllawiau statudol. Gwelsom atebolrwydd a chysylltiadau adrodd priodol rhwng y prif swyddog gweithredol (CEO); y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol (DSS); arweinydd y cyngor; a deiliad y portffolio ar gyfer plant. Sefydlwyd y grŵp hwn yn ddiweddar, er ei fod yn hyderus yn ei uchelgais, ac roedd yn dal i ddatblygu ei wybodaeth, ei gysylltiadau gweithio a'i atebolrwydd. Gwelwyd nad oedd gan uwch arweinwyr wybodaeth gynhwysfawr am y cymhlethdodau a'r risgiau sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau i blant; nac am arferion a pherfformiad i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau yn effeithiol. Nodwyd bod trefniadau mentora ffurfiol wedi'u sefydlu ar gyfer y cyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol. Roedd y cyfarwyddwr yn rhagweithiol wrth hwyluso ei ddysgu ei hun ac yn cyfarfod yn rheolaidd gyda phennaeth gwasanaethau plant i adolygu cynnydd. Roedd hefyd yn gadarnhaol bod aelodau etholedig yn ymweld â staff y rheng flaen yn rheolaidd i glywed eu barn yn uniongyrchol.

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Mae angen symleiddio prosesau gwneud penderfyniadau – llai o fiwrocratiaeth. Mae angen lleihau'r prosesau i gael canlyniad. Mae cael Gorchymyn Gwarcheidiaeth Arbennig yn rhy faith. Mae dirymu gorchmynion gofal hefyd yn cael ei yrru gan broses yn hytrach na thrin y broblem a'i chael i'r llys. Mae popeth yn cymryd gormod o amser. Mae angen i uwch reolwyr wneud penderfyniadau yn gynt – gormod o baneli. Mae angen i'r adran uwch reoli fod yn fwy hyblyg fel y gellir clywed achosion yn hytrach na'u taflu allan ac oedi a rhoi plant mewn perygl oherwydd fod y gwaith papur braidd yn hwyr. Os nad ydynt yn gallu asesu risg mewn amser byr, ni ddylent fod yn gwneud eu swydd."

3.6. Fe'n sicrhawyd gan y tîm arweinyddiaeth uwch (SLT) bod trefniadau yn eu lle, drwy dargedau diogelu adrannol a chyfarfodydd rhyngadrannol rheolaidd, i sicrhau bod y gwasanaethau plant a materion diogelu ehangach i'w gweld ar draws y cyngor. Er gwaethaf perthynas waith gadarnhaol gyda gwasanaethau plant, roedd penaethiaid adrannau yn cydnabod nad oedd hyn bob amser yn sicrhau bod plant a theluoedd yn derbyn gwasanaeth cwbl 'gydgysylltiedig'. Roedd angen mwy o waith i integreiddio gweithio traws-gyfarwyddiaeth i leihau dyblygu ac i wella canlyniadau ar gyfer plant a theluoedd.

Dyfyniad gan uwch reolwr

"Rydym yn gweithio'n agos gyda gwasanaethau plant, ond nid oes gennym broffil clir o'u hanghenion. Rydym yn gweithio mewn seilos yma, ond rydym yn ceisio cau'r seilos hynny. Bydd gwasanaethau addysg/tai yn gwneud popeth y gallant i gefnogi teuluoedd i atal digartrefedd/methiant addysgol ond mae hyn yn digwydd yn fwy anffurfiol na'n ffurfiol."

3.7. Nododd y tîm arweinyddiaeth uwch fod cydberthnasau gwaith da gyda phartneriaid ac roedd y farn hon yn cael ei hatgyfnerthu gan y trydydd sector ac asiantaethau partner statudol a gyfwelwyd. Nodwyd y penodiad diweddar ar gyfer arweinydd strategol i wasanaethau plant yn y bwrdd iechyd lleol ac fe'n gwnaed yn ymwybodol o rywfaint o waith aml-asiantaeth cychwynnol i ddatblygu prosesau newydd a diwygio dogfennau sy'n ofynnol gan y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Mae Bwrdd Partneriaeth rhanbarthol wedi'i sefydlu ac roedd cyfraniad Cyngor Sir Ynys Môn i hwn, i fwrdd rhanbarthol diogelu plant (SCB) ac i'r agenda Prevent yn amlwg. Fodd bynnag, dangosodd tystiolaeth o adolygiadau achos yn ogystal â chyfweliadau gyda staff, rheolwyr a phartneriaid nad oedd trefniadau partneriaeth yn ddull effeithiol, integredig o ddatblygu/darparu gwasanaethau i blant a theuluoedd. Canfuwyd bod asiantaethau wedi gweithio'n gytûn gyda'i gilydd yn hytrach na dal ei gilydd i gyfrif mewn gwirionedd am eu cyfraniadau ehangach i drefniadau diogelu.

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Mae partneriaethau ag asiantaethau eraill wedi'u creu drwy wybodaeth a pherthnasoedd personol a chymhelliant gweithwyr cymdeithasol unigol. Nid oes unrhyw ymateb corfforaethol i weithio mewn partneriaeth a chael gafael ar adnoddau ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth."

3.8. Ar adeg yr arolygiad hwn, roedd gwasanaethau plant Ynys Môn yn wynebu heriau parhaus sy'n gysylltiedig â sefydlogi'r gweithlu, rhoi'r ddeddfwriaeth newydd ar waith ac ad-drefnu darpariaeth i gyflawni GCCh a gwaith ataliol mwy effeithiol yn ogystal â gwasanaethau statudol i blant a theuluoedd, pob un yn erbyn cefndir o galedi a mwy o alw. Roedd absenoldeb dros dro pennaeth hirsefydlog y gwasanaeth hefyd wedi arwain at gollu gwybodaeth leol ac arbenigedd. Roedd y tîm arweinyddiaeth uwch a'r aelodau etholedig yn cydnabod yr heriau hyn ac roedden nhw wedi datblygu cynllun gwella ar gyfer y gwasanaeth.

3.9. Roedd uwch arweinwyr yn cydnabod diffyg ffocws rheoli parhaus yn y gorffennol; hefyd bod cyflawni cynnydd yn erbyn y cynllun gwella wedi bod yn rhy araf. Nododd yr arolygwyr ffocws gwell yr awdurdod ar wasanaethau plant drwy fuddsoddiad cynyddol mewn cyllideb sylfaenol ac ar gyfer prosiectau gwella, a chroesawyd rhaglen y cyngor o newid trawsnewidiol. Ochr yn ochr â rhoi'r gofynion sy'n deillio o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant ar waith, mae'r rhain yn cynnwys: datblygu hwb GCCh; sefydlu tîm teuluoedd gwydn; ac alinio gwasanaethau ataliol a GCCh yn fwy effeithiol gyda'r sector statudol. Roedd hefyd yn hanfodol i bennu sut y gallai gwasanaethau statudol ac ataliol weithio'n well gyda'i gilydd i gynhyrchu asesiadau cymesur a mynd i'r afael ar yr un pryd ag anghenion cymwys a'r rhai nad ydynt yn gymwys; roedd angen ymgorffori'r agwedd hon yn yr agenda ar gyfer newid.

3.10. Roedd yr awdurdod wedi recriwtio capasiti rheoli ychwanegol i gefnogi'r rhaglen newid drawsnewidiol. Roedd hon dan arweiniad uwch reolwr gwasanaethau plant profiadol ar secondiad, a dan oruchwyliaeth panel o aelodau etholedig. Roedd gan arolygwyr amheuan difrifol ynghylch y cyflymder y symudodd y cynlluniau hyn yn eu blaenau. Y prif bryder a nodwyd oedd diffyg capasiti diogel y gweithlu i sicrhau'r

newidiadau a ddymunir i ddarpariaeth ataliol, i roi'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant ar waith ac i sicrhau'r gwelliant sydd ei angen i gyflawni cyfrifoldebau statudol. Er gwaethaf rhai cynigion lefel uchel fel y bwriad i symud gwasanaethau'r Tîm o Amgylch y Teulu o ddysgu gydol oes i wasanaethau plant, nid oedd unrhyw 'fap ffordd' clir o sut y byddai'r newidiadau hyn yn cael eu cyflawni. Roedd y tîm arweinyddiaeth uwch a'r aelodau etholedig yn cydnabod yn llawn bod ganddynt lawer i'w wneud i lywio eu dyheadau gwella i fframwaith cyfannol â ffocws i gyflwyno gwasanaethau plant a theuluoedd. Cydnabuwyd bod y ffocws hyd yn hyn wedi bod gormod ar y cynllun prosiect a dim digon ar ymgysylltu neu weithredu. Roedd angen i'r awdurdod fod yn fwy rhagweithiol er mwyn sicrhau bod newid yn cyflymu a'i fod yn cael ei gyflawni mewn modd sy'n cludo staff gyda nhw ac yn cefnogi ymgysylltiad ystyrlon partneriaid a defnyddwyr gwasanaeth.

3.11. Gwelwyd nad oedd trefniadau comisiynu a dyrannu adnoddau i wasanaethau ar gyfer plant a theuluoedd yn cael eu defnyddio'n effeithiol i hyrwyddo'r effaith fwyaf cadarnhaol ar ganlyniadau i blant a theuluoedd. Ni chanfu'r arolygwyr ddigon o dystiolaeth bod yr awdurdod wedi defnyddio gwybodaeth fanwl am ei boblogaeth fel sail i'w drefniadau comisiynu. Hefyd roedden nhw wedi bod yn rhy araf i ymgysylltu gyda phlant a theuluoedd er mwyn sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu dal i gyfrannu at lywio darpariaeth y gwasanaeth. Nodwyd y bwriad i ddefnyddio data lleol a gasglwyd ar gyfer yr asesiad poblogaeth rhanbarthol a'r dangosyddion canlyniadau llesiant cenedlaethol yn y dyfodol. Fodd bynnag, rhaid i'r awdurdod, ynghyd â phartneriaid, ddatblygu dull cydlynol o gasglu a dadansoddi gwybodaeth am anghenion cymunedau lleol yn gyflym, yn ogystal â gwybodaeth perfformiad, yn enwedig ar y rhyngwyneb rhwng y gwasanaethau statudol ac ataliol, i greu sylfaen o dystiolaeth gadarn fel sail i gefnogi eu cynlluniau strategol. Hefyd i ennill dealltwriaeth o effaith bosibl GCCCh a gwasanaethau ataliol ar liniaru'r angen i blant a theuluoedd dderbyn (neu aildderbyn) darpariaeth statudol.

3.12. Roedd gan reolwyr fynediad at ddata perfformiad drwy'r swyddog perfformiad corfforaethol a defnyddiwyd gwybodaeth i fesur rhai agweddau ar berfformiad. Nodwyd bod pennaeth y gwasanaethau plant wedi defnyddio'r data perfformiad yn adeiladol i gefnogi achosion busnes ar gyfer mwy o fuddsoddiad mewn gwasanaethau plant ac yn yr hwb GCCCh. Er bod systemau gwybodaeth yn cefnogi datblygiad adroddiadau unigryw, nid oedd gwybodaeth reoli yn cael ei defnyddio'n systematig i herio perfformiad neu i wella ansawdd gwasanaethau ar gyfer plant a theuluoedd. Roedd arolygwyr yn bryderus nad oedd gwybodaeth perfformiad fel y wybodaeth mewn perthynas â chysylltiadau ailadroddus, ail-atgyfeiriadau ac asesiadau yn cael eu defnyddio'n adeiladol i herio'r awdurdod a/neu arferion eu partneriaid, er ei bod yn cael ei chasglu'n rheolaidd.

3.13. Roedd rheolwyr yn cydnabod bod angen gwella mecanweithiau sicrhau ansawdd cyffredinol. Roedd uned sicrhau ansawdd a diogelu wedi'i sefydlu ac roedd fframwaith sicrhau ansawdd a pherfformiad ar waith. Fodd bynnag, roedd hyn wedi'i dan-ddatblygu'n sylweddol ac nid oedd ganddo'r capasiti i fonitro cynnydd yn erbyn cynllun gwella gwasanaethau plant. Gwelsom fod gwaith yr uned yn canolbwyntio'n bennaf ar sicrhwydd adroddiadau plant mewn gofal ac ar brosesau amddiffyn plant statudol. Nid oedd archwilio arferol o achosion gan reolwyr ar draws y gwasanaethau plant yn fwy cyffredinol wedi'i wreiddio mewn busnes craidd. Ac nid oedd trefniadau monitro perfformiad na sicrhau

ansawdd yn cynnwys: dull aml-asiantaeth o fonitro trothwyon; gwybodaeth a gafwyd o amrywiaeth ddigon eang o ffynonellau, gan gynnwys adborth gan ddefnyddwyr; neu ymgynghoriadau uniongyrchol gyda staff. Nodwyd bod canlyniadau cwynion a chanmoliaeth yn cael eu rhannu gyda rheolwyr gwasanaethau a'u trafod mewn panel chwarterol ond nid oedd mecanwaith cyson i dynnu sylw at bwyntiau dysgu neu ar gyfer lledaenu hyn yn effeithiol i lywio gwelliannau mewn gwasanaethau. Gwelwyd nad oedd adroddiadau ar berfformiad ac ansawdd wedi'u casglu a'u coladu eto fel mater o drefn mewn ffordd a oedd yn ddigon ystyrlon i lywio gwell dadansoddiad o effeithiolrwydd gwasanaeth mewn perthynas â gwella canlyniadau i blant a theuluoedd. O ganlyniad, nid oedd y defnydd o wybodaeth perfformiad a monitro sicrhau ansawdd i ysgogi gwelliant parhaus yn gyson effeithiol.

3.14. Roedd yr awdurdod lleol yn ymwybodol o'r gofyniad hirdymor i wella gwasanaethau ar gyfer plant a theuluoedd yn Ynys Môn ac yn cydnabod, er gwaethaf rhai gwelliannau i arfer, nad oedd cynnydd wedi parhau i ddigwydd ar gyflymder hyd yma. Fodd bynnag, roedd y prif swyddog gweithredol, uwch reolwyr ac aelodau etholedig wedi ymrwymo'n gryf i sicrhau diwylliant gwasanaeth oedd yn croesawu adborth adeiladol i gefnogi dysgu, datblygu a chynnal gwelliannau. Roedd y rhan fwyaf o'r staff a gyfwelwyd yn gadarnhaol am argaeledd/hygyrchedd cyfleoedd hyfforddi a datblygu, er gwaethaf materion capasiti. Roedd pob aelod o staff wedi mynychu hyfforddiant y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, roeddent yn frwdfrydig, ac yn arddangos lefel dda o ddealltwriaeth am egwyddorion y Ddeddf a'r newidiadau mewn arfer y byddai rhoi'r Ddeddf hon ar waith yn gofyn amdanynt.

Dyfyniad gan weithiwr cymdeithasol

"Wedi dod drwy gyfnod anodd ac mae'r Ddeddf newydd yn gyfle i edrych ar atal ac arfer ac felly gobeithio am wella."

3.15. Fodd bynnag, roedd dilyn cynnydd hyfforddiant wedi cael ei rewi wrth roi'r Ddeddf ar waith ac roedd brwdfrydedd pwysig staff yn dechrau lleihau. Roedd hyder yn brin o ran sut y byddai'r strwythur yn y dyfodol yn edrych a sut y byddai'n cael ei staffio. Nid oedd trefniadau systematig yn ddigon sefydledig ar draws y gwasanaeth i gasglu a lledaenu dysgu ehangach o adborth defnyddwyr gwasanaeth neu ymarfer gwaith cymdeithasol. Roedd hyn ynghyd â diffyg capasiti a goruchwyllo rheoli aneffeithiol a nodwyd drwy'r achosion a adolygwyd gennym yn llesteirio datblygiad proffesiynol.

3.16. Roedd rhwystrau i recriwtio a chadw gweithlu medrus, cymwys, galluog a phrofiadol wedi effeithio'n negyddol ar berfformiad yn y gwasanaethau i blant. Roedd cyfraddau absenoldeb uchel wedi gwaethygu'r broblem hon. Roedd bregusrwydd arbennig ar lefel rheolwr tîm. Er ei fod yn dacteg adeiladol i leihau pwysau gwaith, roedd dibynnu ar contractau tymor byr i staff asiantaeth wedi cymhlethu anghysondebau mewn arfer a gwneud penderfyniadau er anfantais i blant a theuluoedd sy'n derbyn gwasanaethau. Roedd llawer o'r cwynion a welwyd gan yr arolygwyr yn adleisio pryderon ynglŷn â newid gweithiwr cymdeithasol a diffyg cyfathrebu neu gyfathrebu gwael yn aml. Roedd angen

datblygu strategaethau cadarn ar gyfer recriwtio a chadw ystod lawn o staff gwaith cymdeithasol a staff cymorth, gan gynnwys cynllun olyniaeth gweithlu, a'u rhoi ar waith ar frys, os yw'r awdurdod am gyflawni'r newidiadau angenrheidiol i wella canlyniadau i blant a theuluoedd.

Dyfyniad gan weithiwr cymdeithasol

“Taflood defnyddiwr gwasanaeth hyn i fy ngwyneb – chi yw'r seithfed gweithiwr cymdeithasol – pa mor hir fyddwch chi o gwmpas?
Nawr oherwydd newid mewn rôl, bydd y person hwn yn cael newid arall.
Mae hyn yn gwneud i mi deimlo'n ofnadwy.”

3.17. Dywedodd y mwyafrif o'r staff a rheolwyr gweithredol a gafodd eu cyfweld wrthym eu bod yn falch o weithio i wasanaethau plant Ynys Môn ac ar y cyfan eu bod yn teimlo bod pobl yn gwerthfawrogi'r gwaith maen nhw'n ei wneud. Fodd bynnag, tra bod llwythi gwaith yn “hylaw yn unig” roedden nhw'n dod dan bwysau cynyddol, o ran maint a chymhlethdod. Bu i bartneriaid fynegi pryderon hefyd nad oedd gan weithwyr cymdeithasol a rheolwyr oedd yn derbyn achosion wedi'u trosglwyddo ddigon o amser i ddarllen neu i ddeall hanes a chyd-destun yr achos. At hynny, roedd y staff yn teimlo'n rhwystredig ac yn bryderus ynghylch sut roedd diffyg capasiti gweithwyr cymdeithasol a lefelau annigonol o gymorth busnes yn eu rhwystro rhag creu perthynas waith effeithiol gyda phlant a theuluoedd; hyn ochr yn ochr â system gofnodi electronig anhylaw oedd yn achosi rhywfaint o straen a phryder ymhlith y gweithlu.

3.18. Nodwyd y byddai cwblhau'r cynllun gwerthuso swyddi yn arwain at y potensial o wella rhagolygon recriwtio a chadw gweithwyr cymdeithasol ond nid oedd arolygwyr yn hyderus y byddai dyfarniad cyflog ynddo ei hun yn cefnogi cadw staff, neu y byddai canlyniad y cynllun gwerthuso swyddi yn effeithio'n gadarnhaol ar recriwtio staff cefnogi busnes.

3.19. Yn gyffredinol, roedd yn amlwg bod ysbryd staff wedi codi yn ddiweddar, ac roedd ymatebion i arolwg staff a ddosbarthwyd gennym yn cefnogi hyn. Fodd bynnag, mynegwyd lefelau amrywiol o bryder am effaith bosibl y newid sydd i ddod, yn arbennig ynghylch gweithio hyblyg ac ystwyth. Roedd hefyd yn gadarnhaol bod gweithwyr cymdeithasol yn gyffredinol yn teimlo bod yr holl reolwyr ar draws y gwasanaeth yr un mor hawdd mynd atynt ac ymatebol â'i gilydd a'u bod yn cael cymorth i reoli eu gofynion gwaith. Gwelwyd bod ysbryd staff, er ei fod yn gwella, yn parhau i fod yn fregus.

3.20. Dywedodd llawer o'r staff wrthym nad oedd ganddynt oruchwyliaeth reolaidd ac nad oedd unrhyw sesiwn gyflwyno â strwythur ar gyfer staff asiantaeth neu ddarpariaeth well ar gyfer gweithwyr newydd gymhwyso. Roedd hyn yn ddiffyg sylweddol yn arbennig mewn awdurdod sydd ar hyn o bryd yn fregus oherwydd bod staff yn gadael, gydag ysbryd isel ac sydd mor ddibynnol o ganlyniad ar staff asiantaeth.

Dyfyniad o'r arolwg staff

"Ni chefais sesiwn gyflwyno o gwbl a chefais fy llwyth achosion ar fy ail ddiwrnod, felly dim ond nawr yr wyf yn teimlo fy mod yn y broses o ymgyswrtio gyda pha gefnogaeth sydd ar gael i deuluoedd yn lleol. Mae hyn yn fy rhoi dan bwysau mwy byth."

3.21. Dangosodd tystiolaeth a gafwyd o'n hadolygiad o gofnodion goruchwylio a gwerthuso nad oedd staff yn cael eu goruchwylio'n ddigon rheolaidd a bod sesiynau yn aml o ansawdd gwael. Roedd diffyg goruchwyliaeth fyfyrion mewn cofnodion goruchwylio ac nid oeddent yn ystyried anghenion lles neu hyfforddi. Roedd cofnodion a welwyd yn bennaf yn adlewyrchu trafodaeth achos yn seiliedig ar dasg. Nid oedd unrhyw un o'r dogfennau gwerthuso a adolygwyd yn cynnwys cyfeiriad at gymwyseddu gwaith cymdeithasol neu ddatblygiad proffesiynol parhaus ar gyfer gweithwyr cymdeithasol. Ac ni welwyd tystiolaeth o osod amcanion perfformiad clir ar gyfer datblygiad proffesiynol neu ddatblygiad personol.

3.22. Nodwyd bod bregusrwydd arwyddocaol ar lefel rheolwr tîm ac uwch ymarferydd ar draws yr holl dimau. Roedd y goruchwylio a dderbyniwyd gan reolwyr tîm ac uwch ymarferwyr yn llai rheolaidd a nodwyd ei fod yn aml yn fregus oherwydd galwadau cystadleuol. Hefyd, nid oedd unrhyw raglen gyflwyno neu hyfforddi ragweithiol ar gyfer staff sy'n symud i mewn i rôl rheoli. Mynegodd rheolwyr a staff bryder cynyddol bod anghysondebau o ran amser rheoli a phrofiad yn effeithio fwyfwy ar gadernid a diogelwch y gwasanaeth yn ogystal ag ar ansawdd y gwasanaethau a dderbynnir gan blant a theuluoedd.

Casgliad

Roedd uwch arweinwyr o'r un farn am wella diogelu a hyrwyddo gwasanaethau sy'n cefnogi plant a theuluoedd i sicrhau cadernid a ffordd o fyw annibynnol. Roedden nhw wedi ceisio cryfhau'r ymrwymiad hwn drwy fuddsoddi mwy mewn gwasanaethau plant. Mae angen trosi cynlluniau strategol yn strategaeth ar gyfer cyflenwi gwasanaethau ataliol a statudol o ansawdd da ac sydd wedi'u hintegreiddio'n dda. Dylid lledaenu'r strategaeth yn well drwy'r gweithlu a'i rhannu yn fwy effeithiol gyda phartneriaid. Roedd angen i'r cyngor adeiladu ar y berthynas sydd ganddo gydag asiantaethau partner er mwyn sicrhau perchnogaeth ar y cyd o'r cyfeiriad strategol i wasanaethau plant, yn ogystal â'r angen am ysgogiad gweithredol i wella gwasanaethau a chanlyniadau ar gyfer plant a theuluoedd. Roedd uwch arweinwyr yn cydnabod bod eu ffocws ar wasanaethau plant wedi bod yn annigonol yn y gorffennol a bod cyflymder y gwella yn rhy araf. I gydnabod hyn, roedd y cyngor ar fin cychwyn rhaglen uchelgeisiol o newid trawsnewidiol; fodd bynnag, nodwyd pryderon ynghylch diffyg capasiti diogel y gweithlu i sicrhau'r newid a ddymunir yn erbyn cefndir o galedi a galw cynyddol. Roedd angen gwelliant â ffocws parhaus a chyflymach i hyrwyddo diogelwch a lles plant a theuluoedd yn fwy effeithiol.

Nid oedd dadansoddiad o risgiau ac anghenion parhaus cymunedau yn llywio cynllunio ar gyfer y gwasanaethau i blant. Nid oedd trefniadau rheoli perfformiad, monitro sicrwydd ansawdd neu strategaethau i sicrhau bod yr awdurdod yn cadw diwylliant o ddysgu yn cynnwys lleisiau plant a theuluoedd. Ac nid oedden nhw wedi'u hymgorffori'n ddigon i ddarparu dealltwriaeth drylwyr o'r gwahaniaeth yr oedd help, gofal a chefnogaeth a/neu amddiffyn yn ei wneud i blant a theuluoedd. Roedd angen i uwch arweinwyr wella eu gwybodaeth am arferion a pherfformiad i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau yn fwy effeithiol.

Roedd y gweithlu wedi ymrwymo i sicrhau canlyniadau da i blant a theuluoedd ac, er ei fod yn fregus, roedd ysbryd staff yn gwella. Fodd bynnag, nid oedd gwasanaethau bob amser yn cael eu darparu gan weithlu medrus, cymwys, galluog a phrofiadol gyda'r capasiti i helpu, gofalu a chefnogi a/neu amddiffyn plant a theuluoedd yn gyson ac effeithiol. Roedd bregusrwydd arbennig ar lefel rheolwr tîm. Gwelwyd bod rheolwyr, gan gynnwys uwch reolwyr, yn hawdd mynd atynt ac roedd amrywiaeth dda a digonedd o gyfleoedd hyfforddi ar gael ar gyfer staff. Ond roedd angen goruchwyllo cryfach o arferion, goruchwyliaeth staff o ansawdd gwell ac yn fwy rheolaidd, a rhagolygon cryfach ar gyfer datblygu arweinyddiaeth er mwyn cefnogi'r gweithlu i gynnig gwasanaethau sy'n arwain at ganlyniadau cadarnhaol i blant a theuluoedd.

Methodoleg

Cyn y gwaith maes

Cyflawnodd yr awdurdod hunanasesiad a rhoi dogfennau gwybodaeth perfformiad i AGGCC mewn perthynas â ffocws yr arolygiad. Adolygwyd y wybodaeth a ddarparwyd a'i defnyddio i lywio llinellau ymholi manwl ar gyfer yr arolygiad.

Gwaith maes

Roedd y tîm arolygu ar y safle yn Ynys Môn am wyth diwrnod yn ystod mis Tachwedd 2016.

Adolygiad achos: ystyriodd yr arolygwyr 46 o achosion a ddewiswyd ar hap ac archwilio 20 o'r rhain yn fwy manwl gyda gweithwyr cymdeithasol a'u rheolwyr, gweithwyr proffesiynol eraill oedd yn rhan o'r achos a phlant a theuluoedd. Cynhaliwyd 24 o gyfweiliadau gyda gweithwyr achos a rheolwyr tîm wedi'u neilltuo yn ogystal â 7 cyfweiliad gyda phlant, teuluoedd a/neu ofalwyr. Cynhaliwyd un cyfweiliad dilynol â gweithiwr proffesiynol arall.

Cyfweiliadau a grwpiau ffocws: cynhaliodd arolygwyr 20 o gyfweiliadau unigol neu gyfweiliadau grŵp gydag uwch reolwyr, staff, aelodau etholedig a phartneriaid.

Arolwg staff: cynhaliwyd arolwg SNAP ar-lein ar gyfer 76 aelod o staff yn y gwasanaethau plant; dychwelwyd 31 o holiaduron.

Arsylwi arfer: arsylwodd yr arolygwyr ar waith y tîm dyletswydd ac asesu a'r panel porth cyfreithiol.

Adolygiad o gwynion a chanmoliaeth: adolygodd arolygwyr pob cwyn a chanmoliaeth a wnaed ynghylch gwasanaethau plant rhwng mis Ebrill a mis Medi 2016.

Adolygiad o ddogfennau goruchwyllo a gwerthuso: adolygodd arolygwyr sampl ar hap o ddogfennau goruchwyllo a gwerthuso 11 o staff y gwasanaethau plant.

Gellir gweld mwy o fanylion ynghylch y fframwaith ar gyfer arolygu, ymgysylltu ac adolygu perfformiad awdurdodau lleol yma: www.cssiw.org.uk/providingacareservice/our-inspections/how-we-inspect-local-authorities/?skip=1&lang=cy

Y tîm arolygu

Roedd y tîm arolygu yn cynnwys pedwar arolygwr:

- Arolygydd arweiniol: Bobbie Jones
- Arolygwyr tîm: Christine Jones, Marc Roberts, Katy Young

Cydnabyddiaethau

Hoffai AGGCC ddiolch i'r bobl a gyfrannodd at yr arolygiad: plant, teuluoedd a gofalwyr, staff a rheolwyr Cyngor Sir Ynys Môn, darparwyr gwasanaethau a sefydliadau partner, gan gynnwys y trydydd sector, am eu hamser, eu cydweithrediad a'u cyfraniadau at yr arolygiad hwn.